

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Державна політика та публічне управління

Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин»

здобувачки **Журавльової Лілії Олександрівни**

_____ (підпис)

Науковий керівник: доктор філософії з публічного управління та адміністрування Карпенко Юлія Василівна

_____ (підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри:

доктор наук з державного управління, професор, Карпенко О.В.

_____ (підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Державна політика та публічне управління

Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Т.В. Запорожець

(підпис)

_____ 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О. В. Карпенко

(підпис)

_____ 2023р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

**здобувачу вищої освіти Журавльовій Лілії Олександрівні
заочної форми навчання**

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему «Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «23» жовтня 2023р. № 1960-ст

**Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах Державного підприємства
«Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин»**

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретичні засади реалізації механізмів державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин
Розділ 2	Сучасний стан реалізації механізмів державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин
Розділ 3	Шляхи удосконалення механізмів державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин
Об'єкт дослідження:	Державна політика у сфері ідентифікації та реєстрації тварин
Предмет дослідження:	Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Аналіз та визначення механізмів державного управління в сфері ідентифікації та реєстрації тварин з метою оптимізації управлінських процесів у галузі тваринництва

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

1. Провести аналіз національних та міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють ідентифікацію та реєстрацію тварин.
2. Визначити ступінь ефективності сучасних ідентифікаційних механізмів та їхній вплив на забезпечення безпеки харчових продуктів та управління епізоотичною ситуацією.
3. Проаналізувати існуючі проекти в області ідентифікації та реєстрації тварин, визначити їхні сильні та слабкі сторони.
4. Дослідити застосування сучасних технічних засобів, таких як електронні чіпи та цифрові технології, у процесах ідентифікації та реєстрації тварин.
5. На основі отриманих даних розробити конкретні рекомендації щодо оптимізації системи ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення ефективності та безпеки виробництва тваринницької продукції.

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____ (підпис)

Ю.В. Карпенко

«23» жовтня 2023 р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____ (підпис)

Л.О. Журавльова

«23» жовтня 2023 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 76 сторінок, 2 таблиці, 3 рисунки, список використаних джерел з 65 найменувань.

«Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин»

Об'єктом дослідження кваліфікаційної магістерської роботи є державна політика у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Предметом дослідження є механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Мета і завдання дослідження. Основною метою кваліфікаційної магістерської роботи є аналіз та визначення механізмів державного управління в сфері ідентифікації та реєстрації тварин з метою оптимізації управлінських процесів у галузі тваринництва

Відповідно до поставленої мети визначені такі *завдання*:

1. Провести аналіз національних та міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють ідентифікацію та реєстрацію тварин.
2. Визначити ступінь ефективності сучасних ідентифікаційних механізмів та їхній вплив на забезпечення безпеки харчових продуктів та управління епізоотичною ситуацією.
3. Проаналізувати існуючі проекти в області ідентифікації та реєстрації тварин, визначити їхні сильні та слабкі сторони.
4. Дослідити застосування сучасних технічних засобів, таких як електронні чіпи та цифрові технології, у процесах ідентифікації та реєстрації тварин.
5. На основі отриманих даних розробити конкретні рекомендації щодо оптимізації системи ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення ефективності та безпеки виробництва тваринницької продукції.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Під час дослідження було систематизовано різноманітні підходи до трактування державної політики у сфері ідентифікації та реєстрації тварин, досліджено її зміст, проаналізовано засади теоретичних досліджень, а також вивчено міжнародний досвід в рамках тематики дослідження.

Практичні результати дослідження полягають у виявленні шляхів удосконалення сфери ідентифікації та реєстрації тварин, а також розробці пропозицій щодо впровадження нових механізмів удосконалення у сфері ідентифікації та реєстрації тварин на базі Єдиного державного реєстру тварин.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи – 2023. Рік захисту роботи – 2023.

Ключові слова: «ідентифікація тварин», «реєстрація тварин», «Єдиний державний реєстр тварин», «облік тварин», «безпека продовольства», «державна політика», «механізми контролю»

В і д г у к
про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувачки факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми
«Державна політика та публічне управління»
Журавльової Л.О.

на тему «Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин»

1. Актуальність теми: Питання державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин набуває все більшої актуальності, особливо з урахуванням активної інтеграції України в міжнародні економічні й політичні структури. В таких умовах забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері ідентифікації та реєстрації тварин, перш за все за допомогою сучасних цифрових інструментів, є підґрунтям для забезпечення високого стандарту якості та ефективності в галузі тваринництва.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: Здійснено ґрунтовний аналіз основних підходів до вдосконалення державної політики у сфері ідентифікації та реєстрації тварин.

3. Наявність самостійних розробок автора: У роботі проведений порівняльний аналіз нормативно-правової бази, сучасні наукові дослідження, а також міжнародний досвід щодо державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: здійснено якісне наукове обґрунтування механізмів державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин в Україні, розроблено практичні рекомендації щодо впровадження нових цифрових інструментів у сфері ідентифікації та реєстрації тварин на базі Єдиного державного реєстру тварин.

5. Наявність недоліків: робота містить деякі синтаксичні та стилістичні неточності, окрім того певного бібліографічного доопрацювання потребує й список використаних джерел.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Дослідження виконано самостійно, якісно та вчасно, з дотриманням установлених вимог. Зміст роботи відповідає індивідуальному плану. Широкий діапазон актуальних питань, елементи наукової новизни і практична цінність дослідження дозволяють зробити висновок, що магістерська робота Журавльової Лілії Олександрівни на тему «Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин» виконана на достатньому науково-теоретичному рівні та відповідає кваліфікації «Магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а її автор заслуговує на оцінку «Відмінно».

Науковий керівник: доктор філософії з публічного управління та адміністрування

« ___ » _____ 2023р.

_____ **Юлія КАРПЕНКО**
(підпис)

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу здобувача вищої освіти

Журавльової Лілії Олександрівни

на тему «**Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин**»

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи і доцільність її розроблення. Робота представляє собою докладне та дослідницьке дослідження, яке звертає увагу на ключові аспекти управління в сфері тваринництва. Робота розкриває актуальні питання, пов'язані з ідентифікацією та реєстрацією тварин, і виявляє їхню стратегічну важливість у контексті сучасних викликів та тенденцій.

Якість проведеного дослідження. Дослідження відповідає основним напрямкам наукових досліджень кафедри національної економіки та публічного управління. Авторкою застосовано здобуті під час навчання теоретичні й практичні знання, вміння та навички в галузі публічного управління та адміністрування для вирішення конкретних практичних завдань.

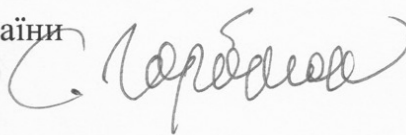
Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи. Авторка детально розглядає механізми, які використовуються в державному управлінні для ефективної реалізації політик у цій сфері. Особлива увага приділяється використанню цифрових технологій та інноваційних ідентифікаційних систем. Аналізуються переваги та виклики, пов'язані з впровадженням цих механізмів, та наводяться конкретні приклади їх успішного застосування в різних країнах. Важливим аспектом роботи є вивчення міжнародного досвіду управління в даній області, що робить роботу більш інформативною та різноплановою. Авторка чітко демонструє свою здатність аналізу та синтезу інформації, використовуючи різноманітні джерела та методи дослідження.

Зауваження. Однак, для подальшого вдосконалення, можливо, буде корисним розглянути деякі аспекти практичного застосування запропонованих механізмів, а також розглянути можливі виклики, пов'язані з реалізацією даної політики в умовах різноманітних соціокультурних та економічних контекстів.

Магістерська робота **Журавльової Лілії Олександрівни** на тему «**Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин**» відповідає вимогам, які висуваються до дипломних робіт на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», може бути допущена до захисту перед ЕК та заслугове на оцінку «добре».

Рецензент:

державний експерт експертної групи
формування Національної програми
інформатизації директорату розвитку
Національної програми інформатизації
Міністерства цифрової трансформації України
кандидат наук з державного управління

Сергій ГОРБЛЮК

Сергій Горблюк, с. завіряю
кандидат державного управління
рецензенту

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТВАРИН	7
1.1 Огляд основних понять	7
1.2. Огляд наукових джерел у сфері ідентифікації та реєстрації тварин	10
1.3. Нормативно-правове забезпечення у сфері ідентифікації і реєстрації тварин.....	17
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТВАРИН.....	24
2.1. Зарубіжний досвід регулювання сфери ідентифікації та реєстрації тварин.....	24
2.2. Український досвід регулювання сфери ідентифікації та реєстрації тварин.....	34
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТВАРИН.....	43
3.1. Єдиний Державний Реєстр Тварин	43
3.2. Рекомендації щодо удосконалення роботи Єдиного Державного Реєстру тварин.....	55
3.3. Удосконалення нормативно-правової бази у сфері ідентифікації та реєстрації тварин	58
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку аграрного сектору та важливості забезпечення безпеки харчових ресурсів стає дедалі актуальнішим питання ефективного державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин. Механізми цього управління є ключовими елементами системи, спрямованої на контроль за станом та рухом тваринного світу для забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції. У даній роботі розглядається сутність та функції механізмів державного управління у вищезазначеній сфері, їхні взаємозв'язки та вплив на розвиток аграрного сектору, а також аналізуються вітчизняні та міжнародні практики впровадження ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення ефективності виробництва та забезпечення безпеки споживачів. Робота спрямована на розкриття інноваційних підходів та вдосконалення існуючих механізмів, сприяючи подальшому розвитку та вдосконаленню системи державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин в контексті вимог сучасного агропромислового комплексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед видатних дослідників, які присвячують свою роботу цій тематиці, варто відзначити імена Ш. Преторіус, Р. Валл, М. Мюллер, Е. Чадвік, Й. Моунір, М. Ану. В їхніх наукових дослідженнях акцентується увага на вдосконаленні систем ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення продуктивності та безпеки галузі сільського господарства.

Українські науковці, такі як М. Басовський, В. Буркат, М. Зубець, І. Рудик, Т. Коваленко, А. Савков, В. Вечорка, І. Левченко та інші, глибоко досліджували питання ідентифікації та реєстрації тварин, вносячи важливі внески в аграрний сектор України. Їхні дослідження зосереджуються на розробці та впровадженні сучасних систем ідентифікації тварин, які враховують міжнародні стандарти та норми в галузі ветеринарії та продовольчої безпеки.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є аналіз та визначення механізмів державного управління в сфері ідентифікації та реєстрації тварин з метою забезпечення добробуту та безпеки населення, а також оптимізації управлінських процесів у галузі тваринництва.

Для досягнення мети пропонується вирішення наступних завдань:

– провести аналіз національних та міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють ідентифікацію та реєстрацію тварин;

– визначити ступінь ефективності сучасних ідентифікаційних механізмів та їхній вплив на забезпечення безпеки харчових продуктів та управління епізоотичною ситуацією;

– проаналізувати існуючі проекти в області ідентифікації та реєстрації тварин, визначити їхні сильні та слабкі сторони;

– дослідити застосування сучасних технічних засобів, таких як електронні чіпи та цифрові технології, у процесах ідентифікації та реєстрації тварин;

– розробити конкретні рекомендації щодо оптимізації системи ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення ефективності та безпеки виробництва тваринницької продукції.

Отримані результати можуть виступити важливим внеском у вдосконалення державної політики та практичних аспектів реалізації механізмів ідентифікації та реєстрації тварин для досягнення оптимальних результатів у сфері тваринництва та безпеки продовольства.

Об'єкт дослідження – сфера ідентифікації та реєстрації тварин.

Предмет дослідження – механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин.

Методи дослідження. В даній роботі використано загальні методи наукового пізнання – описово-аналітичний, порівняння, аналізу і синтезу, індукції, дедукції, а також історико-хронологічний. Системний підхід як методологічна основа дослідження дозволив різнобічно розглянути сферу

ідентифікації та реєстрації тварин, а також узагальнити світовий досвід державного управління в сфері ідентифікації та реєстрації тварин.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Під час дослідження було систематизовано різноманітні підходи до трактування державної політики у сфері ідентифікації та реєстрації тварин, досліджено її зміст, проаналізовано засади теоретичних досліджень, а також вивчено міжнародний досвід в рамках тематики дослідження.

Практичні результати дослідження полягають у виявленні шляхів удосконалення сфери ідентифікації та реєстрації тварин, а також розробці пропозицій щодо впровадження нових механізмів удосконалення у сфері ідентифікації та реєстрації тварин на базі Єдиного державного реєстру тварин.

Висновки дослідження можуть виявити важливий вплив на практику державного управління в сфері ідентифікації та реєстрації тварин, сприяючи ефективному впровадженню інновацій та підвищенню конкурентоспроможності національного аграрного сектору.

Разом з тим досліджується й нормативно-правове забезпечення та впровадження сучасних технологій у процес ідентифікації та реєстрації тварин, що дозволяє визначити ефективність та адаптабельність існуючих механізмів до вимог сучасного ринку.

Особлива увага приділяється аналізу практичного застосування державних програм та стратегій у сфері тваринництва та ідентифікації, а також оцінці їхнього впливу на розвиток галузі та загальну безпеку продовольства. Дослідження передбачає виявлення основних труднощів та перспектив удосконалення існуючих механізмів державного управління, зокрема у контексті використання інноваційних інформаційних технологій.

Крім того, дослідження ставить за мету проаналізувати взаємодію між різними галузями, учасниками ринку та владними структурами у процесі ідентифікації та реєстрації тварин, що є важливим аспектом для забезпечення взаємодії та координації зусиль усіх зацікавлених сторін.

Наприклад, у висвітленні проблем та перспектив використання сучасних технологій, таких як електронні системи ідентифікації, автоматизовані реєстраційні бази та відстеження, аналіз стану діючих систем та їхнього впливу на покращення якості та ефективності галузі тваринництва.

В даній науковій роботі також розглядається важливість впровадження міжнародних стандартів та практик ідентифікації та реєстрації тварин з метою уніфікації та спрощення взаємодії на світовому ринку. Здійснення порівняльного аналізу міжнародного досвіду та його адаптація до вітчизняних умов може слугувати основою для оптимізації та розвитку національних механізмів.

Інформаційною базою дослідження є стали огляди, звіти, публікації та дослідження які здійснює Державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Апробація дослідження. Результати дослідження представлені автором на науково-комунікативному заході, зокрема на Міжнародній науково-практичній конференції: Механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин. «Кібербезпека державних інституцій та подолання кризових станів» в 2 т. Том 2. Особливості діяльності органів державної влади в умовах кризи зб. тез наук. доп. (Київ – Вроцлав. Травень 2023). [Електронне видання].– Київ: «ОФІС ЦИФРОВОГО ВРЯДУВАННЯ», 2023. Т.2. С. 83-84 .

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТВАРИН

1.1 Огляд основних понять

Як і всі цивілізовані держави, державна політика України базується на здоров'ї та безпеці її народу. Оскільки епідемії стають все більш поширеними серед тварин і птиці, впровадження відповідних заходів є необхідним для забезпечення безпеки та захисту здоров'я людини шляхом забезпечення належної якості та безпечності продукції тваринництва. Це особливо важливо в регіонах, де існує високий ризик для здоров'я населення.

Реєстрація тварин в Україні є важливим кроком у вдосконаленні системи управління та контролю за тваринництвом. Ця ініціатива має коріння у необхідності створення ефективної системи ідентифікації та відстеження тварин, що змінює ключову роль у забезпеченні безпеки тварин, здоров'я населення та якості продукції.

У сфері ідентифікації та реєстрації тварин важливо розуміти ключові терміни та поняття, що визначають функціональні аспекти цієї галузі. Отже, розглянемо базові поняття.

Ідентифікація тварин – це процес присвоєння та фірмового коду, маркера або іншого унікального ідентифікатора кожній окремій тварині. Це дозволяє однозначно визначати кожну тварину та стежити за її переміщенням та станом здоров'я [1].

Реєстрація тварин – це процес внесення інформації про тварину до спеціального реєстру чи бази даних. Це може включати в себе ідентифікаційні дані, ветеринарні записи та інші важливі аспекти, що стосуються кожної конкретної тварини [2].

Система ідентифікації та реєстрації – це комплексна структура, яка включає в себе процеси ідентифікації, реєстрації та управління інформацією про тварин. Ця система сприяє забезпеченню безпеки, якості та ефективного управління тваринницькими ресурсами [3].

Ветеринарний контроль – це система нагляду та медичного обстеження тварин з метою попередження та контролю за захворюваннями, що можуть впливати на здоров'я тварин та безпеку харчових продуктів [4].

Електронна ідентифікація – це використання сучасних технологій, таких як RFID-чіпи та електронні маркери, для унікальної ідентифікації тварин. Це полегшує автоматизацію та ведення точного обліку тварин [5].

Продовольча безпека – це аспект, який включає в себе заходи та контроль, спрямовані на забезпечення того, щоб тварини та продукція тваринного походження відповідали високим стандартам безпеки та якості для споживачів [6].

Поняття ідентифікації та реєстрації тварин часто використовуються сумісно, і вони розглядаються як взаємопов'язані процеси. Зокрема, визначення цих термінів міститься у статті 1 Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» [7]. Перше з ключових понять, що визначено в законі, – це ідентифікація тварин. Згідно ст. 1, ідентифікація тварин – це систематичний та унікальний спосіб визначення та фіксації тварини відповідно до встановлених вимог. Основна мета цього процесу – забезпечення точного визначення та слідкування за тваринами на протязі їхнього життя.

Ідентифікація тварин здійснюється за допомогою унікальних ідентифікаційних знаків, таких як електронні чіпи, вироблені спеціальні браслети чи інші технічні засоби. Це створює можливість не лише ефективно впроваджувати системи контролю за тваринами, а й надає можливість відстежувати місце їх перебування, утримання та використання.

Друге важливе поняття – реєстрація тварин. Згідно ст. 1 Закону, реєстрація тварин – це систематичне та уніфіковане внесення інформації про тварин у державний реєстр. Цей реєстр є основою для збору, зберігання та надання інформації про кожну тварину на території України.

З метою реєстрації тварин вводяться такі дані, як унікальний ідентифікаційний номер, власник, адреса утримання, стан здоров'я, інформація про прив'язаність до конкретного господарства тощо. Це дозволяє владареві та державі миттєво отримувати достовірну інформацію про тварин та контролювати їхню кількість та стан.

Закон України «Про племінну справу у тваринництві» [8] регулює важливий аспект галузі тваринництва, а саме племінну справу. Закон визначає ключові положення та вимоги, спрямовані на забезпечення високого рівня генетичної якості тварин, що використовуються у розведенні. Важливим є розуміння основних аспектів цього закону для підтримання сталого розвитку та поліпшення тваринницької галузі в Україні. Відповідно до нього ідентифікація тварин включає їх унікальну нумерацію, присвоєння індивідуальних кличок, проведення фотозйомки та інші заходи, спрямовані на створення і збереження детальної інформації для кожної окремої тварини. Цей процес дозволяє створити повну електронну карту кожної тварини та встановити точну відповідність між її ідентифікаторами та відомостями.

Осмислення та правильне використання понять ідентифікації та реєстрації тварин вкрай важливе для формування та впровадження ефективних та сучасних механізмів управління та контролю в галузі ідентифікації та реєстрації тварин. Це сприяє покращенню системи ведення обліку, забезпечує точність та достовірність даних, а також спрощує впровадження інновацій у сфері тваринництва. Правильне розуміння цих понять стає ключовим елементом для розвитку сучасних методів та стратегій, спрямованих на підвищення якості управління та контролю в аграрному секторі.

1.2. Огляд наукових джерел у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

У сучасному світі де аграрний сектор важливий як для економіки, так і для забезпечення продовольства, ідентифікація та реєстрація тварин є важливою складовою для досягнення ветеринарної безпеки, трасованості продукції та забезпечення високої якості тваринницької продукції.

В галузі ідентифікації та реєстрації тварин значний інтерес виявляється не лише на національному, але й на міжнародному рівні. Вчені з усього світу приділяють увагу цьому питанню, оскільки воно має стратегічне значення для сільськогосподарського сектору та безпеки харчових продуктів. Серед видатних дослідників, які присвячують свою роботу цій тематиці, варто відзначити імена Ш. Преторіус, Р. Валл, М. Мюллер, Е. Чадвік, Й. Моунір, М. Ану. В їхніх наукових дослідженнях акцентується увага на вдосконаленні систем ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення продуктивності та безпеки галузі сільського господарства.

Українські науковці, такі як М. Басовський, В. Буркат, М. Зубець, І. Рудик, Т. Коваленко, А. Савков, В. Вечорка, І. Левченко та інші, глибоко досліджували питання ідентифікації та реєстрації тварин, вносячи важливі внески в аграрний сектор України. Їхні дослідження зосереджуються на розробці та впровадженні сучасних систем ідентифікації тварин, які враховують міжнародні стандарти та норми в галузі ветеринарії та продовольчої безпеки.

Одним із ключових аспектів досліджень є впровадження ефективних механізмів ідентифікації, таких як татуювання, вищипи, використання електронно-обчислювальних технологій тощо. Вони спрямовані на забезпечення безпеки продуктів тваринництва, вдосконалення систем ветеринарного контролю та полегшення обліку та управління тваринами.

Дослідження цих науковців включають аналіз проблем та викликів, що стоять перед галуззю тваринництва в Україні, та розробку рекомендацій для

покращення системи ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення якості продукції та відповідності вимогам міжнародних стандартів.

Важливо враховувати, що їхні внески розширюються на різні аспекти, такі як розвиток сільськогосподарського сектору, управління ресурсами, економічну стійкість галузі та взаємодію з міжнародними партнерами в контексті агропромислового комплексу.

Зокрема, в 1993 році М. Басовський та В. Буркат [9] провели дослідження, в якому вони розглядали мічення тварин як ефективний метод індивідуального контролю продуктивності та обліку племінного використання. У племінних господарствах встановлено практику присвоєння індивідуального номера кожному новонародженому теляті в перший день його життя.

Існує декілька методів мічення, серед яких можна виділити вушні бирки, нашійники, вищипи на вухах, таврування холодом, татуювання та випалювання номерів на рогах. В молодому скотарстві найбільш зручним і надійним методом є використання вищипів на вухах (рис. 1.1). Варто відзначити, що негативними аспектами цього методу можуть бути недостатня кількість номерів для великих стад, можливість заростання отворів у вухах з віком тварини та деяке зниження естетичного вигляду. Додатково використовують вушні бирки з номерами, виготовлені з металу або пластику, нашійники та сигнальні кольорові бирки. Незалежно від обраного методу мічення, важливо уникати повторення номерів для запобігання можливих плутанин та непорозумінь в обліку тварин.

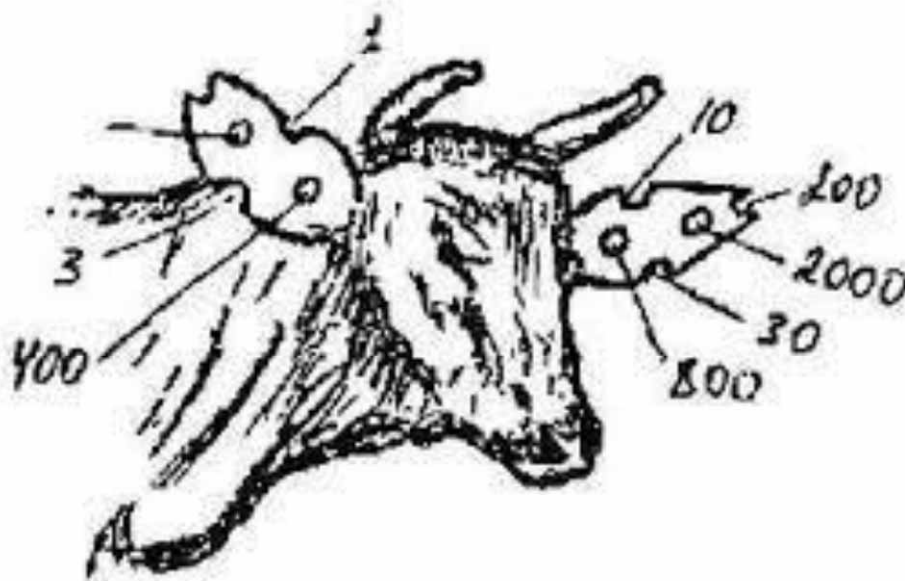

Рис. 1.1. – Схема нумерації корів вищипами на вухах

На фермах, де впроваджено автоматизований контроль за тваринами з використанням електронно-обчислювальних машин (ЕОМ), на нашійнику закріплюється датчик, що передає індивідуальний номер тварини-еспондера. Окрім цього, в племінних господарствах тваринам надається ім'я, яке полегшує процес догляду за ними та містить додаткову інформацію, таку як лінійна або родинна належність та рік народження. Існують кілька варіантів присвоєння кличок, зокрема:

1. За кличкою матері: Тваринам присвоюється ім'я, яке вказує на їхню належність до родини матері.

2. За алфавітом у кожному році: Кожному році тваринам присвоюють ім'я, починаючи з різних літер алфавіту.

У племінних господарствах найбільш зручним вважається перший варіант, оскільки він дозволяє одночасно визначити належність тварини до родини, а для товарних стад частіше використовується другий варіант, що зменшує ризик помилки при втраті тварини та забезпечує більш систематизований облік. Рекомендується маркувати тварини, встановлюючи мінімальний та максимальний номер для кожного календарного року. В сучасних умовах, коли в молочному скотарстві більше уваги приділяють

селекції на бажаний тип, в заводських стадах, на елеверах, племпідприємствах невід'ємною ланкою селекції повинно бути фотографування племінних тварин.

Зоотехнічний і племінний облік на фермах України проводиться відповідно до форм, затверджених Міністерством аграрної політики та продовольства. Облік здійснюється у встановлені строки з використанням основних документів, таких як картка племінного бугая і картка племінної корови (телиці), а для імпортованих тварин також використовується племінне свідоцтво.

Незалежно від розмірів і спрямованості свиноферми (племінна чи товарна), ефективна організація племінної роботи передбачає належно налагоджений зоотехнічний та племінний облік. Усім поголів'ям племінних репродукторів та тварин товарних підприємств присвоюються індивідуальні номери та клички. Кнурцям привласнюються непарні номери та клички, в той час як свинки отримують парні номери та клички, які зазвичай визначаються в залежності від батька та матері. Це забезпечує чіткий та систематизований облік та ідентифікацію тварин на фермі. Нумерації свиней потрібно приділяти особливу увагу, тому що відсутність, нечіткість або втрата номеру призводить до безладдя навіть тоді, коли є дані походження, розвиток і продуктивність тварини.

Нумерують (мітять) свиней різними способами, але найефективнішим вважають татуювання вух непігментованих тварин і вищипи на вухах у свиней рябої, чорної та червоної мастей.

Татуювальний номер для свиней встановлюють за допомогою спеціальних щипців із цифрами різних розмірів. Невідкладно після народження кожному поросяті присвоюється тимчасовий номер, який наносять на спині за допомогою хімічного олівця. Протягом перших діб життя татуювальними щипцями із малими цифрами на лівому вусі встановлюється гніздовий номер (порядковий номер у гнізді протягом року) і порядковий

номер у гнізді. Гніздовий номер поміщається у середній частині вуха, а порядковий – перпендикулярно до гніздового, «в кутку». Перед відлученням свинок на правому вусі наносять інвентарний номер за допомогою щипців із більшими цифрами. Цей метод властивий племінним господарствам. У випадку промислових поросят також використовують гніздові номери, але інвентарні присвоюють лише свинкам, які призначені для використання в ремонтному маточному стаді, починаючи з цифри 2 до 10 000. Свинок, які надходять до промислового спецгоспу чи комплексу з держплемзаводів і племгоспів для ремонту стада, знову нумерують.

Інколи застосовують татуювання пігментованих свиней. Однак, як свідчить практика, тваринам чорної, рябої й інших мастей доцільніше робити на вухах вищипи, прості і досить зручні, оскільки номер можна прочитати навіть на відстані від тварини. Для мічення свиней вищипами використовують спеціальні щипці.

Вищипи роблять на одному або обох вухах залежно від величини номера. На відміну від татуювання, при міченні вищипами гніздовий і порядковий номери не ставлять, а протягом першого дня після народження поросяткам відразу привласнюють інвентарний номер за спеціально розробленою системою (ключ) (Рис. 1.2). Кожний вищип умовно відповідає певному числу. Вищипи по краях вух роблять напівокруглими, щоб їх легше було відрізнити від розривів, які часто спостерігаються при груповому утриманні свиней.

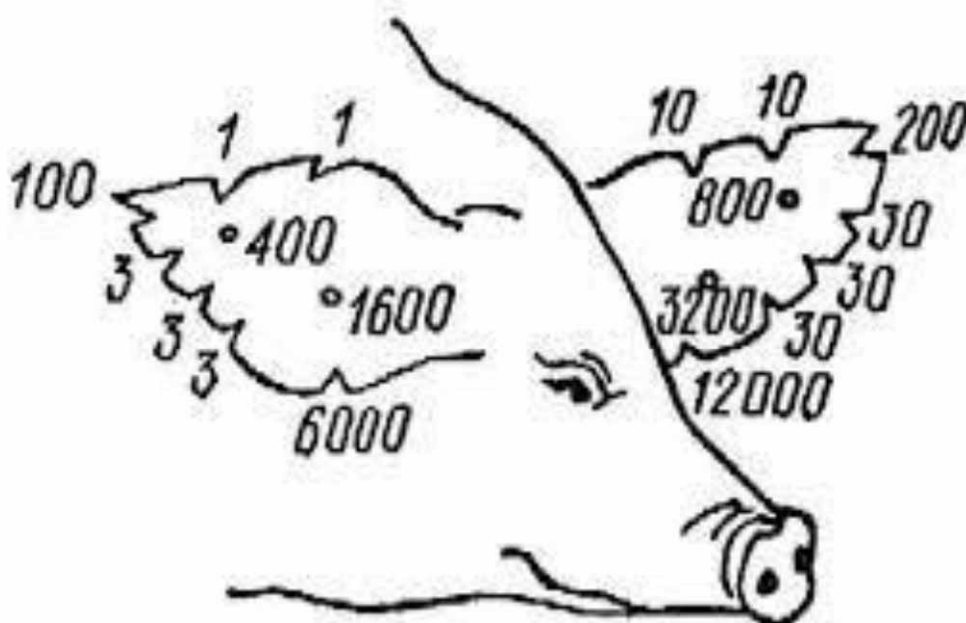

Рис. 1.2. – Вищипи для нумерації свиней

Поряд з описаним методом, ще широко застосовувався метод мічення свиней з допомогою бирок, виготовлених із синтетичних матеріалів.

Основними формами племінного обліку в племгоспах і племінних фермах товарних господарств є картка племінного кнура і племінної свиноматки, журнал обліку парування й осіменіння свиней, книги обліку приплоду свиней.

На великих промислових комплексах для зручності зоотехнічного обліку на кожну свиноматку заводять спеціальну картку, в якій реєструють усі зміни, що відбуваються протягом періоду її використання у стаді. У виробничих приміщеннях картку прикріплюють безпосередньо на станок, де утримують свиноматок. По мірі руху свиноматки відповідно до технічного циклу облікову картку передають з однієї дільниці в іншу. Зафіксовану в картці інформацію використовують для подальшої обробки й аналізу рівня продуктивності кожної тварини і стада в цілому.

Племінний облік у конярстві є тим необхідним зоотехнічним заходом, без якого неможливо вести роботу у напрямі покращання господарсько корисних ознак коней. Особливо чітко налагодженим зоотехнічний облік повинен бути в господарствах, які вирощують племінних коней, адже без знання походження, продуктивності, даних випробовування та племінного використання неможлива комплексна оцінка племінного коня, а звідси – цілеспрямована селекційна робота. Тому у всіх кінних заводах і на племінних фермах ведуться такі основні форми племінного обліку: заводська книга жеребців-плідників; заводська книга племінних кобил; бонітувальна картка на кожну тварину з 1,5–2-річного віку (картка жеребця, картка кобили,); журнал обліку проби і парування кобил), журнал обліку розвику молодняка; відомість вижеребки і парування кобил; відомість підбору кобил до жеребців; зведена відомість результатів бонітування, журнал обліку таврування молодняка. Кожне народжене лоша фіксується актом приплоду. Складаються також акти на коней, які підлягають виранжируванню та вибракуванню. Крім того, щомісяця складається звіт про рух поголів'я коней у господарстві.

На іподромах ведуть журнали тренувань, розвику молодняка, індивідуальні картки обліку випробувань, книги обліку рекордів, переможців традиційних призів, протоколів судійської колегії, видають програми випробувань коней тощо.

У кіннозаводстві велике значення мають Державні книги племінних коней (ДКПК), які ведуться по всіх породах. В ДКПК записуються племінні жеребці і кобили кінзаводів, колгоспів, радгоспів віком не молодше 3 років, класу еліта і I. При запису до ДКПК обов'язковими є дані: кличка, масть, стать, рік і місце народження, основні проміри, екстре'єрні особливості й недоліки, час, місце і результати випробувань, клас за бонітування, бальна оцінка по комплексу ознак, результати племінного використання.

Як зазначає Т. Коваленко, що однією з причин запровадження в Україні з 2001 року механізмів ідентифікації та реєстрації великої рогатої

худоби стало значне погіршення епізоотичної ситуації в деяких європейських країнах, що вимагало вжиття заходів щодо запобігання занесенню на територію України збудників небезпечних інфекційних захворювань України [10]. Тобто необхідність захисту ветеринарно-санітарного благополуччя стала поштовхом для розвитку системи ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин в Україні. Відповідно до преамбули Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин», відповідні заходи здійснюються спеціально для боротьби з епідеміями тварин в Україні. Ця функція детально описана в розділі 1.3. Положення про Державний єдиний реєстр тварин, яким визначено, що реєстр створюється з метою захисту території України від занесення і поширення збудників хвороб та оптимізації планування ветеринарно-санітарних заходів.

Таким чином, потенціал безпеки систем ідентифікації та реєстрації активно використовується в усьому світі, оскільки контрольованість і відстежуваність поводження з тваринами є фундаментальними для безпеки продукції тваринництва. Це надзвичайно важливо для українських виробників, які мають намір експортувати.

1.3. Нормативно-правове забезпечення у сфері ідентифікації і реєстрації тварин

Нормативно-правове забезпечення ідентифікації та реєстрації тварин укладається в ширший контекст ветеринарно-санітарної безпеки, продовольчої безпеки та відповідності міжнародним стандартам. Закони та постанови, що регулюють цю сферу, мають за мету створення ефективних механізмів відстеження та контролю за тваринами, забезпечення безпеки їхньої продукції та попередження захворювань.

Головними принципами нормативно-правового регулювання у цій сфері є єдність ідентифікації та реєстрації, відповідність міжнародним стандартам, забезпечення безпеки харчових продуктів та ведення статистики. Завданнями є виявлення та ізоляція можливих джерел захворювань, контроль якості продукції, а також відстеження та облік тварин для оптимізації ветеринарно-санітарних заходів.

Реєстрація тварин є основоположним аспектом політики у тваринництві не тільки в Україні але й в інших країнах, що робить її обов'язковою для всіх господарств, які утримують сільськогосподарських тварин з метою продажу сирової тваринницької продукції (м'яса або молока). Ідентифікація продуктів тваринництва на державному рівні є важливою технікою, яка використовується у всьому світі для відстеження їх походження від виробника до споживача.

В основу реформування системи реєстрації тварин в Україні покладено кілька важливих чинників. Пріоритетом є відповідність міжнародним стандартам і нормативам у сферах ветеринарної та продовольчої безпеки. У світлі бажання України інтегруватися у глобальну економіку виникла необхідність впровадження сучасних стандартів управління тваринництвом.

Україна, прагнучи до інтеграції у світове господарство, зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів у сфері ідентифікації та реєстрації тварин. Відповідно до цього, національне законодавство має відповідати нормам Європейського Союзу та інших міжнародних організацій, що сприяє створенню сприятливого середовища для торгівлі та підтримки безпеки продукції.

В сфері ідентифікації та реєстрації тварин, нормативно-правове регулювання базується на законодавчих актах, постановах та інших документах, які визначають порядок та правила функціонування системи ідентифікації та реєстрації тварин. В Україні ця галузь врегульована рядом нормативних документів, основними з яких є:

1. Закон України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» [11]. Він визначає правові основи системи ідентифікації та реєстрації тварин в Україні, встановлює вимоги до ідентифікації та реєстрації тварин, обов'язки власників тварин, порядок ведення реєстрів та баз даних;

2. Закон України «Про ветеринарну медицину» [12] визначає нормативно-правові засади організації та здійснення ветеринарного контролю, спрямовані на забезпечення здоров'я тварин та безпеки продуктів тваринного походження. Цей закон відіграє стратегічну роль у регулюванні ветеринарної сфери в Україні, зокрема у питаннях ідентифікації та реєстрації тварин;

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державної реєстрації тваринницьких потужностей та операторів ринку» [13] встановлює чіткі кроки та вимоги для здійснення державної реєстрації тваринницьких потужностей і операторів ринку. Одним із ключових аспектів є створення прозорої системи інформаційного обліку, що сприяє не лише контролю за чисельністю та станом тварин, а й забезпечує обмін даними між різними суб'єктами галузі;

4. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.12.2012 року № 578 «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр тварин» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 жовтня 2012 р. за № 1713/22025 (із змінами) [14] є ключовим документом, що визначає основні принципи та механізми створення та ведення Єдиного державного реєстру тварин в Україні. Цей документ відіграє стратегічну роль у сфері ідентифікації та реєстрації тварин, сприяючи вдосконаленню системи контролю та безпеки у галузі тваринництва;

5. Наказ Міністерства аграрної політики України від 31 грудня 2004 року № 496 «Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06 квітня 2005 року за № 362/10642 (із змінами) [15];

6. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04 грудня 2017 року № 642 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби та Порядку оформлення і видачі паспорта великої рогатої худоби», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13 лютого 2018 року за № 166/31618 (із змінами) [16];

7. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01 грудня 2017 року № 639 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації свиней», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 лютого 2018 року за № 154/31606 (із змінами) [17];

8. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16 січня 2018 року № 20 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації овець і кіз», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 лютого 2018 року за № 155/31607 (із змінами) [18];

Ці нормативно-правові документи складають взаємозалежну систему, яка регулює всі аспекти ідентифікації та реєстрації тварин в Україні, сприяючи впровадженню сучасних технологій та забезпеченню високого стандарту безпеки продукції тваринництва.

Другим фактором стала необхідність ведення ефективного контролю за епізоотіями та іншими захворюваннями тварин. Реєстрація дозволяє оперативно виявляти та ізолювати заражених тварин, що є місцем кроком у збереженні здоров'я тваринного населення та попередженні поширення хвороби.

Плюси системи реєстрації тварин: Реєстрація дозволяє точно ідентифікувати шкіру тварини та відстежити її переміщення та хворобу, за допомогою реєстрації можна швидко визначити походження та умови утримання тварин, що забезпечують якість м'яса, безпеку молока та інших продуктів тваринного походження.

Впровадження системи реєстрації в Україні відповідає міжнародним стандартам та розширення зближення національної системи з аналогічними системами інших країн.

Впровадження системи реєстрації тварин в Україні є стратегічним кроком у розвитку ветеринарної та тваринницької галузей. Ця ініціатива не лише відстежує та контролює тваринне населення, але забезпечує високий стандарт безпеки та якості продукції. Зростання національного аграрного сектора та його готовність до взаємодії з міжнародними ринками підкреслюють важливість впровадження сучасних систем управління тваринництвом. Щоб зрозуміти ідентифікацію тварин, необхідно призначити ідентифікаційний номер за допомогою візуальних підказок або електронних засобів. Залежно від виду тварини до Єдиного державного реєстру тварин вноситься ідентифікаційний номер.

Незважаючи на буквальне значення згаданих визначень, ідентифікація, здається, переходить у реєстрацію, і відмінність між цими процесами нечітка. Виявляється, це дуже далеко від реальності. Відповідно до пункту 3. 1, для реєстрації в Реєстрі на державному рівні власник або утримувач повинен надати адміністратору свої заповнені реєстраційні картки та інші необхідні документи. Правильне твердження полягає в тому, що ідентифікація передбачає реєстрацію тварини шляхом заповнення реєстраційних документів, необхідних для майбутньої реєстрації. Таким чином фази ідентифікації та реєстрації набувають визначених меж.

Висновки до розділу 1

Державна політика України в сфері тваринництва націлена на забезпечення здоров'я та безпеки населення, враховуючи зростаючу загрозу епідемії серед тварин. Впровадження відповідних заходів, зокрема системи ідентифікації та реєстрації тварин, стає ключовим елементом для забезпечення

безпеки та захисту здоров'я громадян шляхом контролю якості та безпеки тваринницької продукції.

Реєстрація тварин в Україні виступає необхідним етапом у вдосконаленні системи управління та контролю за тваринництвом. Ця ініціатива спрямована на створення ефективної системи ідентифікації та відстеження тварин, що відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та здоров'я тварин, а також якості їхньої продукції.

У галузі ідентифікації та реєстрації тварин важливо розуміти базові поняття, такі як ідентифікація та реєстрація тварин, система ідентифікації та реєстрації, ветеринарний контроль, електронна ідентифікація та продовольча безпека. Визначення цих термінів допомагає утворити чітке розуміння процесів, що відбуваються у цій галузі, і сприяє вдосконаленню системи контролю та управління тваринницькими ресурсами.

Правильне розуміння та використання понять ідентифікації та реєстрації тварин є ключовим для формування та впровадження ефективних механізмів управління та контролю в галузі ідентифікації та реєстрації тварин. Це сприяє покращенню системи ведення обліку, забезпечує точність та достовірність даних, а також спрощує впровадження інновацій у сфері тваринництва.

Надзвичайно важливим елементом управління сферою ідентифікації та реєстрації тварин в Україні є нормативно-правове забезпечення, основу якого становлять відповідні законодавчі акти.

Законодавче врегулювання надає конкретні стандарти та вимоги, спрямовані на створення ефективних механізмів ідентифікації та реєстрації тварин. Зокрема, обов'язкова ідентифікація та реєстрація усіх тварин на території країни, створення Єдиного державного реєстру тварин, а також впровадження сучасних технологій, дозволяючи автоматизувати та поліпшити процеси контролю.

Нормативно-правове забезпечення стає важливим фундаментом для збереження здоров'я тварин, забезпечення безпеки продуктів тваринного

походження та розширення міжнародних ринків збуту. Високі стандарти ідентифікації та реєстрації тварин сприяють формуванню надійних даних та забезпеченню довіри споживачів до якості продукції.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТВАРИН

2.1. Зарубіжний досвід регулювання сфери ідентифікації та реєстрації тварин

Відповідно до статей 112–115 Регламенту (ЄС) 2016/429, підприємці, які утримують велику рогату худобу, овець, кіз, свиней і коней, повинні маркувати кожну окрему тварину за допомогою засобів ідентифікації та гарантувати, що ці тварини транспортуються в супроводі ідентифікаційних документів або документів про переміщення, і вони повинні подати необхідну інформацію до електронної бази даних, яку підтримує компетентний орган. Крім того, стаття 117 Регламенту (ЄС) 2016/429 вимагає від підприємців, які утримують тварин, за винятком великої рогатої худоби, овець, кіз, свиней і конячих, маркувати кожну окрему тварину засобами ідентифікації та гарантувати, що ці тварини супроводжуються документом, що посвідчує особу або переміщенням [19].

До прийняття Регламенту (ЄС) 2016/429 правила Союзу щодо ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби, овець, кіз, свиней і коней були викладені в Регламенті (ЄС) № 1760/2000 Європейського Парламенту, Регламент Ради (ЄС) № 21/2004 (9) та Директиви 2008/71/ЄС (10) і 2009/156/ЄС (11) ради. Ці чотири правові акти скасовуються та замінюються Регламентом (ЄС) 2016/429, який набуває чинності з 21 квітня 2021 року. Законодавчі акти містять правила щодо засобів ідентифікації, ідентифікаційних та транспортних документів та електронних баз даних. В них також передбачало термін, протягом якого оператори повинні були прикріпити ідентифікаційні пристрої до цих утримуваних тварин. Крім того,

передбачено низку винятків щодо засобів ідентифікації та документів на переміщення, які не впливають на відстеження тварин, що утримуються. Положення цих законодавчих актів довели свою ефективність у забезпеченні відстеження великої рогатої худоби, овець, кіз, свиней та тварин родини конячих. Відповідно, ці правила слід підтримувати в своїй основі, але оновлювати на основі практичного досвіду, отриманого в результаті їх застосування, і поточного технічного прогресу. Нові періоди для встановлення операторами засобів ідентифікації утримуваних наземних тварин повинні бути встановлені Комісією в імплементаційному акті відповідно до статті 120 (2) Регламенту (ЄС) 2016/429.

Національна система ідентифікації тварин (NAIS) – це сучасна інформаційна система, що допомагає виробникам та державним службовцям із захисту здоров'я тварин, швидко та ефективно реагувати на появу будь-яких епідемічних захворювань у Сполучених Штатах Америки. Програма НСІТ – добровільна система співпраці організації державної федеральної промисловості, яка спрямована на захист скотарства та птахівництва США від появи епідемічних захворювань, підтримку віри споживачів у безпечне походження харчів, що споживаються, збереження доступу до внутрішніх та зовнішніх ринків [20].

Необов'язковість програми Національної системи ідентифікації тварин (НСІТ) визначається тим, що виробники мають можливість визначити, чи брати участь у цій ініціативі. Хоча НСІТ може служити корисним інструментом для захисту здоров'я та підвищення конкурентоспроможності тварин, власники вирішують, чи долучатися до програми.

Власники тварин, які виявляють інтерес до участі в НСІТ, можуть обирати з трьох компонентів програми: реєстрація господарств і отримання первинного ідентифікаційного номеру, первинна реєстрація та ідентифікація тварин, або участь у всіх трьох компонентах для повного функціонування

програми. Важливою передумовою є повне дотримання учасниками усіх вимог програми.

Перший крок у вступі до НСІТ – це реєстрація господарств та отримання первинного ідентифікаційного номеру. Це можна здійснити, звернувшись до Державної ветеринарної установи або організації охорони здоров'я тварин. Форми реєстрації доступні на веб-сайтах сільськогосподарських департаментів кожного штату. Учасники можуть вибрати зручний спосіб реєстрації: онлайн або надіславши заповнену форму електронною поштою чи факсом до представництва НСІТ у будь-якому штаті.

Другий крок – ідентифікація тварин. Після реєстрації господарств, власники мають можливість прийняти участь у ідентифікації тварин, що є одним із компонентів програми. Для груп тварин, які зазвичай переміщуються ланками виробничого ланцюга, використовується груповий ідентифікаційний номер (ГІН), а для індивідуально переміщуваних тварин – індивідуальний ідентифікаційний номер (ІН).

Таким чином, участь в НСІТ є вибором власників тварин, і програма надає їм можливість вибору необхідного компонента для оптимального використання інструментів захисту здоров'я та підвищення конкурентоспроможності тварин.

Власники мають можливість самостійно прикріплювати ідентифікаційні прилади до своїх тварин або звертатися за допомогою до постачальників. Також існують онлайн-ресурси для маркування, де можна знайти інформацію про доступні прилади для ідентифікації. Однак, вибір власників залежить від їхніх власних переваг [21].

Третій крок полягає у виборі бази даних для відслідковування індивідуальних чи групових переміщень тварин. Після реєстрації господарств та ідентифікації тварин власники можуть обрати підходящу базу даних для відслідковування переміщень. Зазначено, що не всі переміщення тварин потрібно реєструвати; це відбувається лише у випадках, коли існує

потенційний ризик поширення інфекційних хвороб. Реєстрація залежить від різних факторів, таких як кількість тварин, їх походження, сертифікати статусу здоров'я та ризик поширення хвороби.

Щодо ідентифікації тварин, виробники можуть обирати участь у другому компоненті НСІТ згідно зі своїми потребами. Це може бути необхідним для тварин, які переміщуються з одного місця на інше, особливо там, де існує ризик поширення інфекційних хвороб. Захист та ефективне управління утриманням тварин стають більш ефективними завдяки ідентифікації та реєстрації тварин.

Процес ідентифікації включає присвоєння унікального ідентифікаційного номера тварині чи групі тварин. Цей номер може бути присвоєний без обов'язкового врахування місця народження тварини, забезпечуючи «точку відліку» для епідеміологічних досліджень. Інформація про ідентифікаційні номери тварин та прилади для ідентифікації зберігається у базі даних, підтримуваній приватним сектором штату.

Лише ті тварини, які можуть перемішуватися з іншими тваринами, або бути проданими (виставки, шоу на рівні держави, штату) повинні бути ідентифікованими. Однак, у будь-який час, коли виробники вважають за потрібне, вони можуть використовувати пристрої для ідентифікації для управління утримання стад [22].

Реєстрація господарств є основою НСІТ. Знаючи, де розміщені тварини, та як зв'язатися з їх власниками, можна швидко, точно та з малими витратами запобігти поширенню хвороби. Якщо виробники обирають участь у реєстрації їх господарств, вони стають ланкою взаємопов'язаної системи по захисту здоров'я тварин. Вона об'єднує виробників, державних та федеральних партнерів та інших виробників при контролі та застосуванні превентивних заходів при поширенні хвороб тварин.

При цьому критично необхідним є зв'язок між виробниками та службовцями із захисту здоров'я тварин. При добровільній реєстрації своїх

господарств, державні службовці із захисту здоров'я тварин гарантовано повідомлятимуть виробників про випадки виникнення захворювань, що можуть мати негативний вплив на їх тварин. Годі вони матимуть інформацію та зможуть вжити запобіжних заходів тоді, коли їм це потрібно. Крім того, інформацію про господарства можна використати при швидкому визначенні, який регіон нашої держави зазнав чи не зазнав впливу епідемічної хвороби, а відповідно, забезпечити відкритість ринків збуту продукції для виробників, що не зазнали шкідливого впливу та не вживати обмежень на переміщення, якщо у цьому немає необхідності.

Реєстрація господарств також допомагає співпрацювати виробникам та службовцям із захисту здоров'я тварин ізолювати поширення хвороби на інші господарства.

Власники тварин можуть приймати участь у реєстрації своїх господарств – місць вирощування, утримання сільськогосподарських тварин або птиці разом із уповноваженими державними, федеральними, територіальними організаціями із захисту здоров'я тварин. Впродовж процесу реєстрації власники забезпечують основною контактною інформацією стосовно своїх господарств та одержують унікальний ідентифікаційний номер, що присвоюється господарству [23].

Є кілька ключових моментів при реєстрації господарств:

- 1) Реєстрація господарств є безоплатною.
- 2) Реєстраційний процес є швидким та простим – виробники просто заповнюють коротку анкету зі своєю контактною інформацією.
- 3) Приватна інформація власників та конфіденційна інформація щодо бізнесу захищена від розголошення федеральним законодавством.
- 4) Реєстрація господарств не зобов'язує власників брати участь у інших двох компонентах НСПТ.

Кожен штат притримується національних стандартів та головних принципів введення даних про реєстрацію господарства, що запроваджені

Департаментом сільського господарства США. У такий спосіб інформацію збирають та вводять, розмежовуючи штати, кожний з яких може мати свої власні додаткові інформаційні вимоги для реєстрації господарств [24].

Відповідно до стандартів Департаменту сільського господарства США, штати збирають та підтримують таку мінімальну інформацію:

- Ідентифікаційний номер господарства (PIN);
- назва юридичної особи;
- власник або уповноважена контактна персона;
- адресу: вулиця, місто, штат, поштовий індекс (або координати широти та довготи) господарства;
- контактний телефонний номер;
- вид діяльності;
- дані про початок діяльності та її закінчення у господарстві, та причини припинення діяльності (для того, щоб визначити, чому тварин ще утримують у господарстві);
- додатковий телефонний номер.

Департаментом сільського господарства США розроблено лише мінімальні стандарти; кожний штат додатково до цих вимог може додавати свої вимоги до реєстрації господарств.

Система присвоєння індивідуальних ідентифікаційних номерів господарствам. Ідентифікаційний номер господарства є унікальним 7-значним кодом, що включає як літери, так і цифри, наприклад: A123R69.

Власник господарства, або уповноважена особа господарства, може реєструвати це господарство. Ідентифікаційний номер господарства, або PIN, є постійним номером, що присвоюється господарству та пов'язаний з його поштовою адресою. Якщо у власності не існує поштової адреси, то замість цього, для визначення місця розташування господарства можуть бути використані географічні координати – широта та довгота (це не забезпечує жодної можливості супутникового спостереження за переміщеннями осіб чи

тварин, що проживають на території господарства). Географічні координати можуть бути визначені при використанні напряму переміщення від контрольної точки з використанням програмного забезпечення [25].

Надання індивідуального ідентифікаційного номера кожному господарству можна відмінити у випадку володіння кількома господарствами, що займаються однаковою діяльністю, незалежно від виду тварин. Важливо пам'ятати, що ідентифікаційний номер господарств присвоюється постійно, враховуючи географічне розташування господарства. Якщо власник продає свою ферму, то наступний власник господарства одержує такий же самий ідентифікаційний номер господарства. Якщо продавець купує нове господарство для впровадження нової діяльності, де ніколи не велося скотарство, то він реєструватиме це господарство для одержання нового ідентифікаційного номеру.

Держава та місцеві організації є відповідальними за збір інформації про господарства від виробників та реєстрацію господарств у їх географічних зонах. Цю інформацію вводять до Системи реєстрації господарств (база даних); дані у електронному вигляді надходять до Програми розподілу ідентифікаційних номерів господарств Департаменту сільського господарства США. Доступ до цієї системи захищений логінами. Доступ до неї можливий після авторизації. Програма розподілу номерів ухвалює адресу / розміщення кожного господарства та індивідуальність кожного присвоєного господарству ідентифікаційного коду. Програма розподілу виводить ідентифікаційний код господарства з адресою / розміщенням та зберігає інформацію у Системі реєстрації господарств. Власнику надсилають ідентифікаційний код господарства. Нині деякі штати використовують Інтернет для реєстрації господарств, а у такому випадку ідентифікаційний номер господарства надсилається лише електронною поштою [26].

Як реєструвати господарства: власники господарств, відповідальні або уповноважені особи господарств мають право реєструвати господарства за

допомогою відповідних реєстраційних форм, прийнятих у своєму штаті та надсилаючи їх до державної/місцевої установи по захисту здоров'я тварин (державної ветеринарної установи). У багатьох штатах можливо зареєструвати господарство шляхом заповнення електронної форми на сайті Департаменту сільського господарства США. У подальшому, актуальна інформація є необхідною для відстеження потрібної інформації.

Форми реєстрації господарств доступні на аграрних веб-сайтах в кожному штаті і можуть бути завантажені або відправлені державною установою ветеринарної медицини поштою чи у електронному вигляді. Виробники мають можливість також звертатися до службовців за допомогою телефону або пошти для отримання необхідних реєстраційних форм, інформація про контактні особи надається в Додатках у вигляді «Державних, територіальних, місцевих списків контактних осіб» [27].

У більшості штатів існують поетапні інструкції для процесу реєстрації господарств, доступні на їхніх веб-сайтах. Державні установи готові надати кваліфіковані відповіді на будь-які питання виробників щодо реєстрації їхніх господарств та процесу реєстрації.

Дозвіл на збір та введення інформації про реєстрацію господарств може надаватися виробничим організаціям чи групам третіх осіб, зацікавлених у цьому. Ці групи, визначені як «уповноважені агенти», з дозволу власників господарств, можуть представляти дані у державній системі реєстрації від імені господарств. В окремих штатах уповноважені агенти допомагають впровадженню НСІТ та пропонують виробникам інші варіанти для реєстрації їхніх господарств. Якщо виробники зацікавлені у співпраці з уповноваженими агентами, вони можуть звертатися до державної установи по захисту здоров'я тварин для отримання інформації про можливі можливості у їхній локалізації.

Як вказувалося вище, повний перелік контактної інформації у межах кожного штату доступний на веб-сайті з ідентифікації тварин Департаменту сільського господарства США.

Огляд добровільної ідентифікації тварин. Залежно від потреб власники добровільно можуть обирати участь у ідентифікації тварин, другому компоненті НСІТ. Ідентифікація тварин зараз є доступною для таких видів, як велика рогата худоба, бізони, сільськогосподарська птиця, свині, вівці, кози, олені та лосі, конячі (коні, мули, віслюки) та верблюжачі (лами та альпаки) [28].

Ідентифікація тварин як індивідуальна, так і групова, забезпечує виробників та власників уніфікованою системою нумерації їх тварин. Вона також забезпечує поєднання їх худоби та птиці зі специфічними господарствами, що є цінним інструментом для виробників та власників, тварини яких використовують з комерційною метою або часто переміщуються.

Ідентифікація тварин відрізняється залежно від того, наскільки часто тварин переміщують. Деякі тварини можуть бути ідентифікованими індивідуально.

Слід відмітити, що метод ідентифікації, або тип ідентифікаційних приладів відрізняється залежно від виду тварин. Наприклад, велику рогату худобу ідентифікують за допомогою вушних бирок, що забезпечують візуальну різницю між тваринами; коней, лам, альпак та інші види можуть ідентифікувати за допомогою ін'єкуемого транспондера. Департамент сільського господарства США не визначає додаткові вимоги понад мінімальні вимоги для офіційної ідентифікації, що описана у «Зведенні федеральних нормативних актів» [29].

Департамент сільського господарства США рекомендує власникам переміщувати своїх тварин з одного місця на інше після їх офіційної ідентифікації. У випадку, коли тварини з багатьох господарств перемішуються між собою, це є важливим для визначення впливу потенційної небезпеки при поширення хвороби.

Індивідуальна ідентифікація тварин (система присвоєння індивідуального ідентифікаційного номеру). Державним департаментом сільського господарства формально визнається система нумерації тварин, що є офіційною та існує впродовж багатьох років. З іншої сторони, немає об'єктивних причин скасовувати прийняту систему, так як НСІТ є добровільною програмою.

Офіційна нумерація тварин для індивідуальної ідентифікації включає:

– Національну уніфіковану систему вушних бирок (традиційні індивідуальні для телят вакцинаційні дев'ятизначні пристрої, 2 цифри на яких вказують на аббревіатуру штату, 3 – літерні символи, та 4 – індивідуальний номер).

– Ідентифікаційний номер господарства з унікальним номером стада (головним чином застосовується у національних програмах з запобігання поширення губчастого енцефаліту овець та кіз).

– Ідентифікаційний номер тварини (AIN).

AIN, відповідно до тимчасових правил, опублікованих у листопаді 2004, впроваджується як офіційний номер, що можна використати в усіх програмах по захисту здоров'я тварин.

Департамент сільського господарства США пропонує здійснювати індивідуальну ідентифікацію тих тварин, які індивідуально беруть участь у харчових ланцюгах.

Ідентифікаційний номер тварин є унікальним 15 значним, де перші 3 цифри означають код країни, а наступні 12 – є унікальним ідентифікаційним номером тварини. Перші 3 цифри цього номеру вказують на країну походження тварини, що для США прийнято як 840. AIN позначають на індивідуальних ідентифікаційних пристроях, після 3 перших цифр витримують інтервал для кращої читабельності номеру, наприклад: 840 003 123 456 789 [30].

Інші країни, за своїми стандартами, використовують тризначні коди. Наприклад, Канадські ідентифікаційні номери мають цифри 124 (код Канади), які ставлять після 12 додаткових цифр. Ця система нумерації дозволяє її національним членам бути унікальними [31].

Власники передбачають різні строки проведення ідентифікації тварини, від її народження. Однак, згідно правил, ідентифікація тварин має відбуватися у той час, коли тварина вперше залишить свої господарство, а це переміщення відповідатиме категорії «підзвітні переміщення», або зважаючи на це, який тип переміщення повинні вказати пізніше у цьому документі.

Групова ідентифікація. Групи тварин одного виду, які зазвичай проходять через харчові ланцюги, можуть бути ідентифіковані груповим ідентифікаційним номером (GINs). Це часто практикується у птахівництві та у свинарстві. Однак це може бути використано і у других видах тварин. Індивідуальна ідентифікація таких тварин у групі за допомогою вушних бирок не є необхідною. При вилученні тварини з групи її необхідно ідентифікувати індивідуально у тому випадку, коли її переміщення підлягають реєстрації [32].

Отже, проаналізувавши закордонний досвід реєстрації тварин на прикладі США, ми бачимо що процес ідентифікації досить схожий, адже законодавство з ідентифікації та реєстрації тварин у 2017 році адаптовано до законодавства ЄС і розроблено відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Глава IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»).

2.2. Український досвід регулювання сфери ідентифікації та реєстрації тварин

Для забезпечення стабільної епізоотичної ситуації в Україні, запобігання і ліквідації проявів захворювання тварин на території України запроваджена

обов'язкова ідентифікація і реєстрація усіх тварин, які перебувають, розводяться або утримуються на території України.

Впровадження системи ідентифікації забезпечує вірогідний ветеринарний контроль за наявністю і переміщенням худоби як у межах окремих регіонів, так і по Україні в цілому.

Ідентифікація – це процес з ототожнювання тварини, що включає прикріплення бирок з ідентифікаційним номером на кожне вухо тварини, внесення інформації в книгу обліку тварин підприємства, видачу паспорта великої рогатої худоби та ветеринарної картки до нього [33].

Система ідентифікації худоби всіх порід в Україні розроблена згідно з вимогами Закону України «Про племінну справу у тваринництві» та інших нормативних актів і відповідає світовому стандарту ISO/TC 23/Sc 19/Wg3. Вона дозволяє виключити випадки дублювання номерів тварин у межах України протягом більш як 65 років [34].

Розробку і запровадження єдиної загальнодержавної системи ідентифікації і реєстрації сільськогосподарських тварин був визначений відповідно до наказу Міністерства аграрної політики України від 29.07.2002 №213 «Про створення державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» для здійснення в Україні комплексу заходів з ідентифікації і реєстрації сільськогосподарських тварин» [35].

Для впровадження і функціонування системи ідентифікації тварин відповідно до світових стандартів на загальнодержавному, обласному й районному рівнях створюються відповідні спеціалізовані підрозділи, до яких входять: загальнодержавний, обласні (в т.ч. Автономної республіки Крим) та районні центри ідентифікації і реєстрації худоби. Під контролем Головдержплемінспекції загальнодержавний центр відповідно до прийнятої та затвердженої Міністерством аграрної політики та продовольства України системи ідентифікації проводить збір заявок, замовлення й організацію виготовлення бирок для нумерації та облікових карток реєстрації тварин, їх

розподіл, а також реалізацію обласним центрам ідентифікації; проводить замовлення або розробку програмного комплексу для формування інформаційної бази щодо обліку поголів'я худоби та його руху з дня народження до вибуття.

Обласні центри ідентифікації організовують і юридично відповідають за проведення ідентифікації та облік поголів'я худоби як молочного, так і м'ясного напрямку продуктивності в зоні своєї діяльності шляхом створення інформаційної бази на все поголів'я тварин та проведення постійного контролю за його переміщенням від дня народження до вибуття за межі країни, забою чи загибелі. Ці центри приймають і виконують замовлення на доставку бирок і облікових карток у районні центри ідентифікації, а також використовуючи інформаційну базу, здійснюють друкування і видачу ідентифікаційних паспортів власникам худоби [36].

Районні центри ідентифікації створюються при районних управліннях ветеринарної медицини і юридично входять до обласного центру ідентифікації та реєстрації худоби. За замовленням власника худоби працівники центру постачають бирки і облікові картки, в яких відповідно надруковані ідентифікаційні номери, визначені на бирках. Спільно з власниками проводять мічення тварин бирками, заповнення облікових карток та передачу інформації про наявних на початок ідентифікації тварин (а в подальшому – про народжених) до бази селекційної інформації обласного центру ідентифікації худоби.

Наказами Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04.12.2017р. № 642 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби та Порядку оформлення і видачі паспорта великої рогатої худоби», від 31.12.2004 р. № 496 «Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней», від 01.12.2017 р. № 639 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації свиней», від 16.01.2018 р. № 20 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації овець і кіз» – організацію та виконання

робіт щодо запровадження і забезпечення функціонування системи ідентифікації і реєстрації тварин покладено на державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» [37].

ДП «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» створене наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 29.07.2002 р. № 213 «Про створення державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» [38].

Підприємство створене з метою організації та здійснення робіт та послуг з ідентифікації і реєстрації тварин на території України, створення та ведення бази даних – Єдиного державного реєстру тварин та іншої діяльності.

У відповідності до п. 3 Положення про Реєстр тварин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 17.09.2003 р. № 342 «Про запровадження ідентифікації і реєстрації великої рогатої худоби» Агентство є Адміністратором Реєстру тварин, яке створює і забезпечує його діяльність, зберігання інформації в Реєстрі та захист від несанкціонованого доступу.

Підприємство є юридичною особою, має відокремлене майно, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, тільки в українській національній валюті, має круглу печатку, штампи, та бланки зі своїм найменуванням, фірмовий знак та інші реквізити юридичної особи.

Агентство володіє, користується та розпоряджається відокремленим майном, може від свого імені набувати майнових та особистих немайнових прав, нести обов'язки, виступати позивачем та відповідачем в судах України, Арбітражному суді [39].

З рисунку 2.1 видно, що Державне підприємство має у своєму підпорядкуванні 25 філій. Зазначено, що на даний момент працюють лише 21 філія. Чотири філії, зокрема Автономна Республіка Крим і Луганська, припинили свою діяльність з 2014 року, а Донецька та Херсонська – з лютого 2022 року.

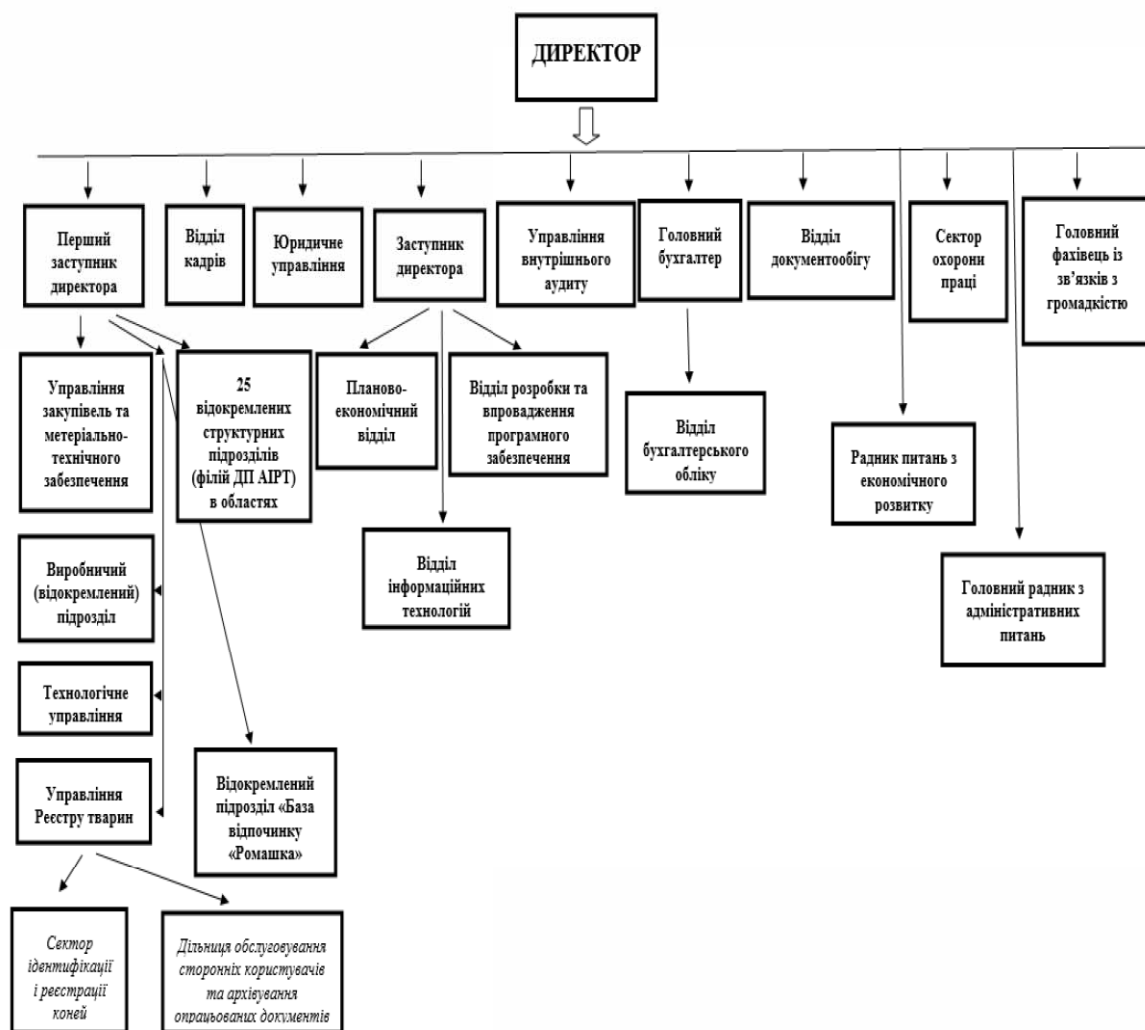

Рис. 2.1. Структура підприємства ДП АРТ

Основні напрямки діяльності Агентства включають:

1. Розроблення та публікація нормативно-технічної та науково-методичної документації з ідентифікації, реєстрації тварин та етикетування тваринної продукції.

2. Організація та виконання комплексу заходів з ідентифікації, реєстрації та маркування тварин, а також відслідковування продукції тваринного походження.

3. Ведення Єдиного автоматизованого реєстру ідентифікованих тварин.

4. Оформлення та видача реєстраційних документів та паспортів тварин.

5. Надання інформаційно-аналітичних послуг.

6. Розробка та впровадження програмного забезпечення та технологій автоматизованої обробки даних.

7. Забезпечення власників тварин технічними засобами для ідентифікації, такими як бирки, паспорти, ветеринарні картки та реєстраційні документи.

8. Створення телекомунікаційної мережі для ведення Єдиного автоматизованого реєстру ідентифікованих тварин.

У відповідності до п. 3 Положення про Реєстр тварин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 17.09.2003 р. № 342 «Про запровадження ідентифікації і реєстрації великої рогатої худоби» Агентство є Адміністратором Реєстру тварин, яке створює і забезпечує його діяльність, зберігання інформації в Реєстрі та захист від несанкціонованого доступу.

ДП «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» підпорядковується Державній ветеринарній та фітосанітарній службі України, Міністерству аграрної політики та продовольства України.

Директор діє від імені Агентства в межах законодавства України та Статуту.

Директор Агентства здійснює оперативне управління діяльністю підприємства, визначає основні напрямки його діяльності, розпоряджається його майном, відкриває розрахункові й інші рахунки, укладає господарські й інші договори.

Директор Агентства без доручення діє від імені Агентства, представляє його інтереси, має право найму і звільнення працівників, визначає структуру і штат Агентства, видає доручення, керує діяльністю служб і підрозділів Агентства.

Зрештою, метою ідентифікації тварин в Україні є створення належної системи відстеження та маркування продуктів тваринництва, щоб забезпечити населення України високоякісними безпечними м'ясними/молочними продуктами, надаючи достовірну інформацію про умови, в яких вони утримуються. Підвищена та зростаюча довіра споживачів до якості продукції [40].

Тільки внесення всіх тварин на території країни до державної автоматизованої бази даних та здійснення ветеринарно-санітарного контролю дозволить зберегти здоров'я населення. Це можливо кожному. Будь-які власники, фермери, які утримують худобу з метою видобутку або продажу товарів, зобов'язані забезпечити, щоб їхня продукція відповідала потребам споживачів і могла бути зареєстрована та ідентифікована як безпечна. Крім того, вони повинні підтримувати системи ідентифікації тварин.

Висновки до розділу 2

Впровадження нових стандартів ідентифікації та реєстрації тварин, визначених Регламентом (ЄС) 2016/429, є кроком вперед у забезпеченні ефективного відстеження та контролю за рухом тварин в Європейському Союзі. Ці стандарти гарантують безпеку харчових продуктів та сприяють запобіганню поширенню епідемічних захворювань серед тварин.

Також слід відзначити успішність національної системи ідентифікації тварин (NAIS) в Сполучених Штатах Америки, яка допомагає виробникам та державним службовцям швидко реагувати на можливі епідемічні загрози. Програма NSIT, як добровільна і співпрацююча ініціатива, відображає важливість спільної дії між галузевими гравцями для захисту та підтримки тваринного скотарства та безпеки харчових продуктів для споживачів.

Варто зазначити, що в інших країнах, зокрема в Канаді, використовуються тривіальні тризначні коди для ідентифікації тварин, що дозволяє кожному національному члену бути унікальним. Власники тварин встановлюють різні строки для проведення ідентифікації, але згідно правил, цей процес має відбуватися під час першого залишення тварини своїм господарством, і це переміщення відповідає категорії «підзвітні переміщення». Групова ідентифікація використовується для тварин, що проходять через харчові ланцюги, зокрема у птахівництві та свинарстві.

За результатами аналізу закордонного досвіду, особливо на прикладі США, можна зазначити, що процес ідентифікації та реєстрації тварин схожий, і законодавство у цьому напрямку узгоджено з вимогами Європейського Союзу. Це свідчить про відповідність української системи стандартам безпеки та ефективності контролю за рухом тварин у контексті міжнародних стандартів.

Разом з тим, розробка та впровадження єдиної загальнодержавної системи ідентифікації і реєстрації сільськогосподарських тварин в Україні визначена наказом Міністерства аграрної політики від 29.07.2002 р. Ця система забезпечує відстеження та маркування тварин з метою гарантування якості та безпеки продуктів тваринництва для населення. Створене для цього державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» виконує функції адміністратора Реєстру тварин, розробника та впроваджувача нормативно-технічної та науково-методичної документації, організатора заходів з ідентифікації та реєстрації тварин.

Система функціонує на рівнях загальнодержавному, обласному та районному, з включенням спеціалізованих центрів ідентифікації на кожному рівні. Агентство володіє відокремленим майном та виконує широкий спектр завдань, включаючи ведення реєстру та видання документів, розробку програмного забезпечення, забезпечення технічними засобами для ідентифікації, а також надання інформаційно-аналітичних послуг.

Метою ідентифікації тварин є створення надійної системи відстеження та маркування продуктів тваринництва з метою забезпечення населення України безпечними та високоякісними продуктами харчування. За весь період функціонування системи важливим є співпраця між різними рівнями управління та підприємствами, що забезпечує її ефективність та успішне виконання завдань.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТВАРИН

3.1. Єдиний Державний Реєстр Тварин

Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів (Держпродспоживслужба) [41] була створена у вересні 2014 року, в результаті об'єднання Державної ветеринарної та фітосанітарної служби з Державною інспекцією захисту прав споживачів і Державною санітарно-епідеміологічною службою.

Однією з основних функцій Держпродспоживслужби є забезпечення благополуччя громадян, продовольча безпека та розширення можливостей на міжнародних ринках збуту. Сучасна система ідентифікації тварин в Україні, визначена через Єдиний державний реєстр тварин (ЄДРТ), представляє собою цифрову платформу, де зберігаються дані щодо ідентифікації та реєстрації різних видів сільськогосподарських тварин, таких як велика рогата худоба, коні, свині, вівці та кози. Реєстр також містить відомості про власників та господарства, переміщення тварин, їх забій, утилізацію, а також випадки загибелі. Зобов'язані надавати інформацію до реєстру юридичні та фізичні особи, які займаються різними аспектами сільськогосподарської діяльності, такими як утримання та догляд за тваринами, їх забій та утилізація, продаж, а також послуги штучного осіменіння та участь у виставках тварин. Держателем ЄДРТ є Міністерство аграрної політики та продовольства України [42]. Ця система була створена з метою забезпечення:

1. Єдиних принципів ідентифікації та реєстрації.

Створення Реєстру тварин спрямоване на встановлення єдиної системи принципів ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських

тварин. Це надає можливість стандартизації процедур та забезпечення їхньої узгодженості на різних рівнях агропромислового виробництва.

2. Охорона території від захворювань.

Реєстр тварин є ефективним інструментом для запобігання та контролю поширення хвороботворних мікроорганізмів серед тварин. За допомогою ідентифікації та реєстрації можливе оперативне виявлення захворювань та вжиття необхідних ветеринарних заходів.

3. Інформаційне забезпечення споживачів.

Споживачам надається своєчасна та достовірна інформація про походження, якість та безпеку тваринницької продукції. Це сприяє вищому рівню довіри споживачів до якості та походження продуктів.

4. Надання інформації органам влади та приватним особам. Реєстр тварин виконує функцію надання інформації органам державної влади, фізичним та юридичним особам. Це сприяє ефективному управлінню галуззю тваринництва та регулюванню ветеринарних питань.

5. Відстеження відповідно до міжнародних зобов'язань.

Реєстр тварин дозволяє відстеження продукції тваринництва відповідно до міжнародних стандартів та зобов'язань України, що сприяє інтеграції країни на світових ринках.

Ці завдання визначають важливі аспекти роботи системи ідентифікації тварин, спрямовані на підвищення якості та безпеки тваринницької продукції та виконання міжнародних стандартів.

Реєстр тварин в Україні є важливим інструментом для управління ідентифікацією та безпекою тваринницької продукції. Його створення віддзеркалює стратегічний підхід до розвитку агропромислового сектору та відповідає сучасним викликам у галузі науки та технологій [43].

Реєстр тварин є документованою базою, яка включає наступну інформацію: Інформація про ідентифікованих тварин.

Дані про власника та утримувача тварини, дані про господарство, в якому тварина ідентифікована, ідентифікаційний номер тварини, порода

належність, племінні і продуктивні характеристики тварини, серія, номер та дата видачі сертифіката племінних (генетичних) ресурсів (при наявності), стать тварини, дата народження тварини, походження тварини, стан здоров'я та епізоотичний стан господарства, дані ідентифікаційних документів на тварину (серія, номер, дата оформлення), дата заповнення реєстраційного документа на ідентифіковану тварину, інформація про документ, що підтверджує право власності на тварину, дані про плідне штучне осіменіння або парування тварини та особу, яка здійснила цей процес (для юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців), дані про загибель, падіж, забій: дата, причина, реєстраційний номер, найменування та адреса господарства, де тварина загинула, пала, була забита, місце утилізації тощо.

Інформація про переміщення тварин:

Ідентифікаційний номер тварини, дані про господарство, з якого тварина вибуває, та господарство, в яке тварина прибуває (реєстраційний номер господарства, адреса місця розташування господарства), дані про власника тварини, з господарства якого тварина вибуває, та господарство, в яке тварина прибуває, дані про юридичну особу (найменування та ЄДРПОУ) або фізичну особу-підприємця (прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків, серія та номер паспорта, у разі відмови від облікового номера), дані про виданий ветеринарний документ на переміщення тварини, дані про перевізника (найменування для юридичних осіб, прізвище, ім'я та по батькові для фізичних осіб-підприємців), дата та причина вибуття/прибуття тварини з/в господарства(о), дата заповнення відомості переміщення тварин, код та назва країни, до якої експортується тварина (у разі експорту), код та назва країни, з якої імпортовано тварину (у разі імпорту), додаткова інформація для коней: номер за державною книгою племінних коней, масть, місце народження, дані про зміну ідентифікаційних ознак, графічний та письмовий опис відмітин та прикмет, фотографічне зображення коня, дані

щодо вакцинацій, лабораторних досліджень, застосування ветеринарних лікарських засобів/препаратів.

На сьогоднішній день власники тварин в господарствах юридичних осіб самостійно проводять ідентифікацію своїх тварин, в той час як реєстрацію, що включає в себе внесення даних з реєстраційних документів до ЄДРТ, здійснює Державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин».

Ідентифікацію та реєстрацію тварин у господарствах фізичних осіб здійснюють визначені працівники територіальних органів Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в областях.

Згідно з Порядком ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби [44], процес ідентифікації та реєстрації тварин в господарстві юридичної особи включає наступні етапи:

1. Звернення власника до Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» для замовлення та отримання засобів ідентифікації (бирок) та бланків реєстраційних документів.

2. Здійснення ідентифікації тварини шляхом прикріплення бирок на обидва вуха протягом 7 днів з дати народження.

3. Заповнення реєстраційного документа, його засвідчення у державній установі ветеринарної медицини та передача до філії Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» за місцем розташування господарства протягом 5 робочих днів від дати ідентифікації.

4. Реєстрація тварини у Єдиному державному реєстрі тварин протягом 10 робочих днів від дати отримання реєстраційного документу.

5. Оформлення та видача паспорта великої рогатої худоби протягом 5 робочих днів від дати реєстрації тварини.

У відповідності до Порядку ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби, процес ідентифікації і реєстрації тварин у господарстві фізичних осіб передбачає наступні етапи:

1. Звернення власника до державної установи (закладу) ветеринарної медицини після народження тварини для проведення ідентифікації.

2. Працівник державної установи (закладу) ветеринарної медицини виконує наступні дії:

– Здійснює ідентифікацію тварини, прикріплюючи бирки на обидва вуха протягом 7 днів з дати народження;

– Заповнює реєстраційний документ та засвідчує його своїм підписом і печаткою;

– Реєструє тварину у Єдиному державному реєстрі тварин;

– Оформлює паспорт великої рогатої худоби протягом 5 робочих днів від дати реєстрації тварини;

– Видає паспорт великої рогатої худоби власнику тварини.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин», об'єктом ідентифікації та реєстрації є сільськогосподарські тварини – велика рогата худоба, коні, свині, вівці, кози. Ідентифікація та реєстрація тварин включає такі етапи: реєстрація власника тварини та господарства утримання в Єдиному державному реєстрі тварин, ідентифікація тварини, реєстрація ідентифікованих тварин у Єдиному державному реєстрі тварин та видача ідентифікаційного документа на тварину, реєстрація в Єдиному державному реєстрі тварин переміщень, забою (утилізації), загибелі (падежу) тварини.

Процес ідентифікації та реєстрації тварин включає наступні етапи:

1. Реєстрація господарства:

Власники тварин та інші суб'єкти господарювання, які можуть утримувати тварини, повинні перед початком ідентифікації та реєстрації зареєструвати свої господарства в Реєстрі тварин. Заповнену реєстраційну картку господарства власник тварин подає через агента до Агентства з ідентифікації та реєстрації тварин.

Агентство вносить дані з облікової картки господарства до Реєстру тварин. У випадку зміни інформації, внесеної до реєстраційної картки,

власник протягом 7 днів повинен подати заяву на зміну через агента до Агентства з ідентифікації та реєстрації тварин.

2. Оформлення замовлення:

Для початку ідентифікації та реєстрації тварин власник подає замовлення у встановленій формі. Замовлення, підписане власником або уповноваженою ним особою, передається агенту.

3. Прикріплення бирок:

Усі тварини, що утримуються у господарстві, повинні пройти ідентифікацію за допомогою двох бирок єдиного зразка.

Бирка – це встановлений зразок маркування, супроводжуваний ідентифікаційним номером, що є знаком суворого обліку і використовується для ідентифікації конкретного виду тварин. Замовлення бирок та необхідного обладнання для їх кріплення здійснюється власником за допомогою Державного підприємства «Агентство з ідентифікації та реєстрації тварин».

Порядок прикріплення бирок:

– Ідентифікація тварин відбувається виключно бирками затвердженого зразка, надісланими від ДП «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин».

– Бирка вушна має дві частини – вхідну та порожнисту, які з'єднуються за допомогою спеціального аплікатора безпосередньо на вусі тварини.

– Кріплення бирок здійснюється виключно за допомогою аплікаторів, які постачаються разом із бирками.

– Процес проколу вуха тварини виконується вхідною частиною бирки на металевий штир аплікатора.

Прикріплення бирок здійснюється відповідно до наступних інструкцій:

а) зафіксувати голову тварини, щоб вона залишалася нерухомо протягом процесу;

б) позначити місце проколу вушної раковини дезінфікуючим розчином;

в) пробити вухо тварини, використовуючи вхідну частину бирки на межі між першою третиною та середньою частиною вуха;

г) звільнити тварину, знявши аплікатор обережно.

Власник може самостійно прикріплювати бирки (за винятком тварин, імпортованих з інших країн), або цю процедуру може виконати агент. Ідентифікацію імпортованих тварин здійснює тільки агент.

1. Облік ідентифікованих тварин в господарстві

Власник зобов'язаний вести облік ідентифікованих тварин господарства. Цей облік здійснюється за допомогою ведення книги обліку тварин господарства. Облік тварин у господарствах юридичних осіб ведеться відповідальною особою господарства, у господарствах фізичних осіб – агентом з ідентифікації тварин, що здійснює свою діяльність на території, на якій розташоване господарство, в якому утримується тварина.

2. Реєстрація тварин в Реєстрі ідентифікованих тварин

Після прикріплення бирок до тварини власник зобов'язаний заповнити реєстраційну картку для великої рогатої худоби, за винятком розділів «Дані для ветеринарної картки» та «Дані про стан здоров'я тварини», і передати цю картку агенту із сфери ідентифікації тварин. Агент із сфери ідентифікації тварин передає заповнену реєстраційну картку великої рогатої худоби до державної установи ветеринарної медицини, яка контролює господарство, де тварина утримується. Фахівець цієї установи заповнює розділи «Дані для ветеринарної картки» та «Дані про стан здоров'я тварини» у реєстраційній картці великої рогатої худоби, засвідчує внесені дані своїм підписом та печаткою установи та передає заповнену картку агенту із сфери ідентифікації тварин. Агент із сфери ідентифікації тварин перевіряє заповнену реєстраційну картку великої рогатої худоби, підтверджує її своїм підписом і висилає до державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин». На основі отриманої

реєстраційної картки великої рогатої худоби державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» вносить дані про тварину та її стан здоров'я до Реєстру тварин. Дата внесення інформації в Реєстр тварин вважається датою реєстрації тварини.

3. Паспорт великої рогатої худоби

Паспорт великої рогатої худоби є документом суворого обліку, що містить ключову інформацію про тварину, її переміщення, власників, місцезнаходження і реєстрацію в Реєстрі тварин. Цей документ є обов'язковим при будь-якому переміщенні тварини і виготовляється відповідно до вимог постанови від 19 квітня 1993 року №283 «Про встановлення порядку виготовлення бланків цінних паперів і документів суворого обліку» [45].

Основна інформація, яку містить паспорт:

– Дані про паспорт, такі як серія, номер, дата видачі та назва державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин».

– Дані про тварину, включаючи робочий номер, ідентифікаційний номер, кличку, дату народження, стать, код породи та найменування породи.

– Дані про батьків, такі як ідентифікаційні номери, клички, коди порід та їх найменування.

– Інформація про власника тварини та господарство, де вона народилась та утримується.

– Дані про переміщення тварини.

Оформлення та видача паспорта на тварину проводиться державним підприємством «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» після реєстрації тварини в Реєстрі тварин. Всі переміщення тварини фіксуються власником чи відповідальною особою господарства на зворотному боці паспорта.

У разі загибелі, падіння, забою чи утилізації тварини власник повертає паспорт в державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації

тварин», яке анулює документ та забезпечує його знищення. У випадку відправлення тварини на м'ясокомбінат, забійний пункт чи підприємство з санутилізації, відповідальна особа останнього також зобов'язана повернути паспорт та бирки в державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин».

У випадку пошкодження чи втрати паспорта власник може обміняти його, подавши заяву в державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин».

Переміщення тварин

Власник має право на переміщення тварини лише за умови, що тварина ідентифікована двома бирками, а також має паспорт і ветеринарну картку. З моменту прибуття тварини в господарство або її вибуття з господарства, власник тварини має наступні обов'язки:

- Внести відомості на зворотню сторону паспорта тварини.
- Протягом не пізніше 7 днів після події, надіслати реєстраційну картку переміщень тварини до «Агентства з ідентифікації і реєстрації тварин».
- У разі необхідності отримати нову ветеринарну картку, яка буде додана до паспорта тварини.
- Забезпечити, щоб паспорт завжди супроводжував тварину під час її переміщення.

Ці заходи спрямовані на забезпечення належного обліку та дотримання вимог щодо ідентифікації та реєстрації тварин, а також забезпечення їхнього безпечного та контрольованого переміщення.

Отже, Єдиний державний реєстр тварин ефективно забезпечує:

- Надійне зберігання, обробку та аналіз даних про сільськогосподарських тварин;
- Зберігання, обробку та захист персональних даних фізичних осіб-власників тварин;

– Зберігання та захист комерційної інформації відповідно до законодавства, що регулює діяльність господарств юридичних осіб, що займаються утриманням, розведенням та забоєм сільськогосподарських тварин;

– Щорічну обробку, архівування та зберігання ідентифікаційних та реєстраційних документів;

– Проведення щорічної інвентаризації наявного поголів'я тварин у господарствах як юридичних, так і фізичних осіб.

Разом з тим ЄДРТ дозволяє здійснювати аналіз даних стосовно: власників сільськогосподарських тварин; вчасної реєстрації тварин; походження тварини (зв'язок з матір'ю, місце та дата народження); отримання приплоду від тварини; наявності поголів'я тварин за статеві-віковими групами; переміщення тварин; тривалості життя тварини; забою тварин та місця його проведення; виданих ідентифікаційних документів; користувачів реєстру; проведення лабораторних та діагностичних досліджень, а також виконання обов'язкових вакцинацій та обробок (Ветеринарний модуль); дати останнього отримання приплоду та дати останньої ідентифікації та реєстрації тварин в господарстві.

У проміжку від 01.01.2023 до 30.09.2023 року в Єдиному Державному Реєстрі тварин зафіксовано наступну кількість голів: великої рогатої худоби – 389 059, овець/кіз – 60 549, племінних свиней – 15 532, товарних свиней – 337 963, коней – 1 280. На першій таблиці (табл.1) представлено розподіл зареєстрованих голів за січень 2023 року в залежності від областей України, а на другій таблиці (табл.2) – за вересень 2023 року також з врахуванням регіонального розподілу.

Табл. 1 Загальна реєстрація тварин в ЄДРТ за січень 20

ЗАГАЛЬНА РЕЄСТРАЦІЯ ТВАРИН В ЄДИНОМУ ДЕРЖАВНОМУ РЕЄСТРІ ТВАРИН З 01.01.2023 по 31.01.2023 ПО УКРАЇНІ
Сформовано: 07.11.2023 14:25

Область	ВРХ			Вівці			Кози			Коні			Свині племінні			Товарні свині			Всього тварин
	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	
Вінницька	525	1492	2017	6	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3380	19	3408	5431
Волинська	125	1004	1129	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	300	0	300	1431
Дніпропетровська	528	537	1065	10	0	10	0	0	0	3	0	3	0	0	0	2098	0	2098	3176
Донецька	1	160	161	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	100	112	273
Житомирська	1411	919	2330	22	0	22	1	0	1	0	2	2	0	0	0	1714	0	1714	4069
Закарпатська	22	0	22	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	80	0	80	104
Запорізька	144	2	146	19	0	19	0	0	0	1	0	1	0	0	0	791	0	791	957
Івано-Франківська	165	192	357	0	32	32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	621	0	621	1010
Київська	483	9275	9758	49	2412	2461	6	147	153	15	6	21	0	131	131	3938	32	3970	16494
Кіровоградська	124	585	709	0	0	0	9	0	9	0	0	0	0	9	9	1180	13	1193	1920
Львівська	78	263	341	5	153	158	13	4	17	1	0	1	0	430	430	138	119	257	1204
Миколаївська	55	81	136	0	0	0	0	0	0	0	11	11	0	88	88	486	28	514	749
Одеська	207	211	418	50	0	50	10	0	10	0	2	2	0	20	20	1104	79	1183	1683
Полтавська	82	2885	2967	10	10	20	20	0	20	0	0	0	0	0	0	1066	0	1066	4073
Рівненська	183	405	588	0	0	0	4	0	4	0	0	0	0	0	0	944	0	944	1536
Сумська	121	1072	1193	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	839	595	1434	2627
Тернопільська	44	1237	1281	0	144	144	0	0	0	1	0	1	0	0	0	260	14	274	1700
Харківська	23	2194	2217	11	68	79	0	0	0	0	2	2	0	0	0	550	0	550	2848
Хмельницька	493	1953	2446	30	0	30	0	0	0	0	0	0	0	376	376	1783	0	1783	4635
Черкаська	204	2613	2817	10	0	10	0	0	0	1	0	1	1	168	169	3246	39	3285	6282
Чернівецька	448	206	654	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	92	92	436	21	457	1206
Чернігівська	77	2207	2284	6	0	6	0	0	0	0	0	0	0	1	1	878	0	878	3169
Всього	5543	29493	35036	231	2819	3050	63	151	214	24	25	49	1	1315	1316	25853	1059	26912	66577

Табл. 2 Загальна реєстрація тварин в ЄДРТ за вересень 2023.

ЗАГАЛЬНА РЕЄСТРАЦІЯ ТВАРИН В ЄДИНОМУ ДЕРЖАВНОМУ РЕЄСТРІ ТВАРИН З 01.09.2023 по 30.09.2023 ПО УКРАЇНІ
Сформовано: 07.11.2023 14:30

Область	ВРХ			Вівці			Кози			Коні			Свині племінні			Товарні свині			Всього тварин
	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	
Вінницька	1203	2236	3439	20	0	20	17	0	17	15	4	19	0	0	0	4583	72	4655	8150
Волинська	248	854	1102	42	0	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	463	0	463	1607
Дніпропетровська	886	596	1482	70	0	70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3300	0	3300	4852
Донецька	10	13	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	58	150	208	231
Житомирська	1501	1299	2800	0	0	0	10	0	10	2	0	2	0	0	0	2080	0	2080	4892
Закарпатська	78	10	88	135	0	135	0	88	88	2	0	2	0	0	0	118	0	118	431
Запорізька	213	12	225	39	0	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1069	0	1069	1333
Івано-Франківська	1071	183	1254	10	21	31	96	0	96	52	0	52	0	0	0	1102	0	1102	2535
Київська	631	2574	3205	42	77	119	7	40	47	19	1	20	0	0	0	5240	158	5398	8789
Кіровоградська	104	1011	1115	18	0	18	55	0	55	0	0	0	0	26	26	1925	33	1958	3172
Львівська	183	353	536	29	0	29	3	0	3	0	0	0	0	421	421	203	19	222	1211
Миколаївська	286	400	686	0	4	4	0	0	0	4	0	4	0	0	0	990	120	1110	1804
Одеська	319	173	492	444	530	974	169	0	169	0	1	1	0	20	20	1712	111	1823	3479
Полтавська	153	3396	3549	0	28	28	0	0	0	4	0	4	0	62	62	1570	11	1581	5224
Рівненська	207	288	495	0	0	0	15	0	15	11	0	11	0	0	0	1144	1	1145	1666
Сумська	123	1297	1420	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	814	691	1505	2925
Тернопільська	200	1247	1447	0	0	0	2	0	2	7	0	7	0	0	0	459	140	599	2055
Харківська	109	2570	2679	17	8	25	1	0	1	0	0	0	0	0	0	752	0	752	3457
Херсонська	8	137	145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	0	31	176
Хмельницька	614	1664	2278	10	1	11	7	0	7	3	6	9	0	1063	1063	2124	0	2124	5492
Черкаська	407	2798	3205	5	0	5	20	0	20	1	0	1	0	86	86	4435	0	4435	7752
Чернівецька	512	200	712	1633	73	1706	0	0	0	0	0	0	0	10	10	773	28	801	3229
Чернігівська	128	2989	3117	0	43	43	0	0	0	0	38	38	0	0	0	1166	0	1166	4364
Всього	9194	26300	35494	2514	785	3299	402	128	530	120	50	170	0	1688	1688	36111	1534	37645	78826

Станом на 01 жовтня 2023 року наявне поголів'я в Єдиному Державному Реєстрі тварин проідентифікованих та зареєстрованих, голів: великої рогатої худоби – 1 961 460, вівці/кози – 347 112, племінних свиней – 81 585, товарних свиней – 148 308, коні – 18 878

Табл. 3 Загальна реєстрація тварин в ЄДРТ за жовтень 2023.

ЗАГАЛЬНА РЕЄСТРАЦІЯ ТВАРИН В ЄДИНОМУ ДЕРЖАВНОМУ РЕЄСТРІ ТВАРИН З 01.10.2023 по 31.10.2023 ПО УКРАЇНІ

Сформовано: 07.11.2023 14:30

Область	ВРХ			Вівці			Кози			Кони			Свинні племінні			Товарні свині			Всього тварин
	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	Фіз.ос	Юр.ос	Всього	
Вінницька	1215	2599	3814	30	0	30	27	0	27	4	0	4	0	10	10	5195	104	5299	9184
Волинська	344	1014	1358	10	0	10	0	0	0	0	2	2	0	0	0	494	0	494	1864
Дніпропетровська	1020	759	1779	60	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3689	50	3739	5578
Донецька	17	118	135	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	52	171	223	358
Житомирська	1696	1212	2908	16	0	16	1	0	1	9	15	24	0	0	0	2348	0	2348	5297
Закарпатська	83	21	104	8	175	183	6	25	31	0	0	0	0	152	152	92	0	92	562
Запорізька	218	0	218	74	5	79	0	0	0	5	0	5	0	0	0	1295	25	1320	1622
Івано-Франківська	948	154	1102	0	22	22	11	20	31	9	0	9	0	0	0	1148	0	1148	2312
Кіровоградська	421	2544	2965	124	3000	3124	5	0	5	30	12	42	0	0	0	5688	107	5795	11931
Кіровоградська	155	1142	1297	10	18	28	23	0	23	7	0	7	0	32	32	1711	108	1819	3206
Львівська	387	1015	1402	48	0	48	16	0	16	1	0	1	0	525	525	261	9	270	2262
Миколаївська	129	231	360	10	200	210	0	0	0	6	6	0	0	0	0	831	0	831	1407
Одеська	246	190	436	115	50	165	4	0	4	2	0	2	0	54	54	1713	78	1791	2452
Полтавська	220	4649	4869	10	0	10	23	0	23	5	0	5	0	40	40	1735	0	1735	6682
Рівненська	109	565	674	6	20	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1240	10	1250	1950
Сумська	85	1735	1820	0	14	14	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1035	788	1823	3659
Тернопільська	266	1477	1743	0	123	123	9	163	172	1	6	7	0	52	52	492	126	618	2715
Харківська	86	2507	2593	0	0	0	0	0	0	1	36	37	0	0	0	664	0	664	3294
Херсонська	26	1	27	0	40	40	0	0	0	0	0	0	0	800	800	61	0	61	928
Хмельницька	1011	2285	3296	90	54	144	0	21	21	0	0	0	0	219	219	2397	0	2397	6077
Черкаська	236	3115	3351	10	0	10	0	0	0	1	0	1	0	70	70	4991	0	4991	8423
Чернівецька	504	83	587	44	0	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	989	0	989	1620
Чернігівська	121	2642	2763	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1095	0	1095	3858
Всього	9543	30058	39601	665	3721	4386	125	229	354	75	77	152	0	1956	1956	39216	1576	40792	87241

Під час аналізу цього періоду можна відзначити активне збільшення кількості зареєстрованих голів великої рогатої худоби, зокрема фізичними особами. Найвищий рівень цього показника зафіксовано у Житомирській області. Кількість зареєстрованих овець та кіз також зростає, проте їх реєстрацію в основному здійснюють юридичні особи.

Дані, подані у табл.1–3 з деталізацією по областях України, надають можливість більш глибокого вивчення структури реєстрації тварин та можливості прийняття додаткових заходів для підтримки розвитку тваринництва в регіональному контексті.

Загальною тенденцією є покращення системи ідентифікації та реєстрації тварин, що сприяє підвищенню ефективності управління сільськогосподарським сектором та забезпеченню безпеки харчових продуктів.

3.2. Рекомендації щодо удосконалення роботи Єдиного державного реєстру тварин

Незважаючи на позитивні аспекти роботи Єдиного Державного Реєстру тварин (ЄДРТ), існують певні потенційні мінуси та виклики, які вимагають уваги та розробки відповідних стратегій для їх вирішення [46].

По-перше, технічні проблеми можуть виникати час від часу і породжувати перебої в роботі системи. Це вимагає постійного оновлення технічних засобів та програмного забезпечення, а також впровадження системи моніторингу та попередження для оперативного виправлення неполадок.

Друга проблема стосується безпеки даних, оскільки система обробляє значну кількість конфіденційної інформації. Заходи безпеки, такі як шифрування та захист від несанкціонованого доступу, є необхідними для уникнення порушень безпеки та витоку конфіденційної інформації.

Необхідність постійного оновлення та модернізації системи є ще однією важливою проблемою, оскільки інформаційні системи повинні відповідати змінам в законодавстві, технологіях та потребах користувачів. Постійна підтримка зручного та інтуїтивно зрозумілого інтерфейсу, а також регулярний моніторинг задоволеності користувачів, є ключовими аспектами для забезпечення ефективної роботи реєстраційної системи.

Проблема витрат на інфраструктуру є актуальною для багатьох господарств, які розглядають можливість впровадження сучасної цифрової системи ідентифікації тварин. Враховуючи, що це може бути великим фінансовим викликом, одним із ефективних шляхів розв'язання цієї проблеми є впровадження державної програми фінансування. Важливо розглянути ряд аспектів для ефективного впровадження цієї програми:

Необхідно розробити механізм стимулювання участі. Державна програма повинна встановлювати привабливі стимули для господарств, які

вирішили впровадити цифрову систему ідентифікації тварин. Це може бути фінансова підтримка, субсидії чи інші форми компенсації.

Розробити грантовий та/або кредитний механізм. Надання грантів або можливість отримання недорогих кредитів для господарств може допомогти зменшити фінансовий бар'єр для впровадження цифрових систем ідентифікації [47].

Запровадити технічну підтримку та консультації. Важливим аспектом є забезпечення господарствам доступу до технічної підтримки та консультацій під час впровадження систем. Це допоможе гарантувати ефективне використання нових технологій.

Проводити освітні програми або тренінги. Здійснення освітніх заходів для господарств щодо переваг ідентифікації тварин та ефективного використання цифрових систем може сприяти більш швидкому та успішному їхньому впровадженню.

Забезпечити гнучкі фінансові умови. Державна програма може встановити гнучкі умови для господарств, щоб врахувати різноманітні економічні обставини та розміри господарств.

Проводити ретельний економічний аналіз. Проведення економічного аналізу може допомогти визначити реальні вигоди від впровадження цифрової системи ідентифікації тварин та допомогти господарствам в ухваленні інформованих рішень.

Залучати приватних партнерів у впровадження та фінансування, що може стати ефективним рішенням для подолання фінансових викликів.

Впровадження державної програми фінансування для господарств є ключовим елементом стратегії сприяння впровадженню сучасних технологій ідентифікації тварин, а також сприяє зростанню конкурентоспроможності сільськогосподарського сектору.

Питання конфіденційності та приватності є критичними в контексті роботи Єдиного Державного Реєстру тварин (ЄДРТ), оскільки система обробляє значну кількість особистих даних про тварин та їхніх власників.

Забезпечення високого рівня конфіденційності та захисту персональних даних від несанкціонованого доступу, витоків, чи неналежного використання має визначальне значення для забезпечення довіри користувачів та виконання правових норм [48].

На першому етапі, важливо впровадити надійну систему захисту персональних даних, яка включає в себе шифрування, контроль доступу, та моніторинг дій користувачів. Шифрування даних на рівні передачі та зберігання є ефективним методом запобігання несанкціонованому доступу.

Важливим в цьому контексті є забезпечення того, що доступ до особистих даних надається лише тим користувачам, які мають реальну потребу в цьому, що в свою чергу допомагає зменшити ризик витоку чи зловживання інформацією. Призначення обмежень доступу та введення принципу «мінімальної необхідності» допоможе зберегти конфіденційність.

Проводити регулярні аудити безпеки, включаючи внутрішні та зовнішні перевірки. Вони дозволяють вчасно виявляти та усувати можливі слабкі місця в системі безпеки. Це також важливий етап для виконання вимог стандартів з захисту персональних даних [49].

Створення системи тривалого зберігання та архівування даних дозволить не лише забезпечити доступність інформації для впровадження реєстрації тварин, але і визначити правила зберігання для дотримання правових норм та забезпечення відновлення даних у випадку втрати.

Важливим є забезпечення власників тварин та інших користувачів правомірною владою над своїми персональними даними. Користувачі повинні бути інформовані про те, як їхні дані будуть використовуватися та мати можливість управління своєю конфіденційністю.

Система повинна враховувати прозорість використання даних та надавати власникам тварин можливість слідкувати за тим, як їхні дані використовуються та оброблюються.

Супутні правові питання та конфлікти можуть виникнути при співробітництві з іншими правовими нормативами та агентствами.

Співпраця з правовими органами та постійна робота над вдосконаленням нормативно-правового забезпечення роботи ЄДРТ допоможуть у вирішенні цих питань [50].

Інтеграція з іншими системами та використання новітніх технологій, як вказано у подальших рекомендаціях, можуть сприяти подоланню деяких технічних і безпекових викликів. Організація навчальних програм та активне залучення фідбеку від користувачів також допоможуть у вдосконаленні роботи системи та забезпечать її ефективне використання [51].

Ураховуючи вищенаведені аспекти, ЄДРТ може бути успішним та ефективним інструментом у сфері ідентифікації та реєстрації тварин. Однак для досягнення максимального потенціалу і уникнення можливих негараздів [52], система повинна систематично вдосконалюватися та адаптуватися до нових викликів.

3.3. Удосконалення нормативно-правової бази у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Удосконалення нормативно-правової бази у сфері ідентифікації та реєстрації тварин є надзвичайно важливим етапом в розвитку сільськогосподарського сектору. З огляду на сучасні вимоги до якості та безпеки продуктів тваринництва, а також потреби в управлінні та моніторингу тваринного стада, необхідно постійно адаптувати і вдосконалювати нормативно-правові акти, що регулюють ідентифікацію та реєстрацію тварин [53]. Удосконалення основного нормативно-правового документу, Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» є важливим завданням для забезпечення ефективної та сучасної системи управління тваринництвом. Ось кілька пропозицій щодо удосконалення цього законодавства:

1. Закон повинен враховувати та регулювати використання сучасних електронних технологій для ідентифікації тварин [54]. Важливо визначити стандарти та вимоги до електронних маркерів та систем збору даних, які можуть бути використані для зручного та ефективного ведення реєстрації.

2. Закон повинен містити чіткі та докладні вказівки щодо процедур ідентифікації та реєстрації тварин, включаючи терміни та порядок подання документів [55]. Це дозволить уникнути непорозумінь та забезпечити стабільність в адміністративних процесах.

3. У законі повинні бути чітко визначені норми та вимоги з щодо захисту персональних даних власників тварин. Шифрування, заходи проти несанкціонованого доступу та відповідальність за порушення конфіденційності мають бути частинами закону.

4. Закон має передбачати можливість швидкої адаптації до нових технологій і методів ідентифікації, щоб система залишалася сучасною та конкурентоспроможною.

5. Закон повинен включати положення щодо навчання та консультацій для власників тварин з питань ідентифікації та реєстрації. Це сприятиме кращому розумінню вимог та забезпечить дотримання правил [56].

6. Важливо враховувати міжнародні стандарти та практики у сфері ідентифікації та реєстрації тварин для сприяння міжнародній торгівлі та співпраці.

7. Закон може передбачати механізми співпраці з іншими агентствами та структурами, щоб уникнути дублювання функцій та забезпечити ефективний обмін інформацією.

8. Закон має містити положення щодо фінансування системи ідентифікації та реєстрації, включаючи можливість державної підтримки для господарств у впровадженні сучасних технологій.

9. Важливо включити механізми моніторингу та оцінки ефективності системи ідентифікації та реєстрації, щоб вчасно виявляти проблеми та вносити необхідні зміни.

Ці пропозиції можуть сприяти удосконаленню законодавства та створенню системи ідентифікації та реєстрації тварин, яка буде відповідати сучасним викликам та потребам агропромислового сектору України [57].

Одним з ключових аспектів удосконалення є врахування сучасних технологій та стандартів у галузі ідентифікації. Застосування новітніх технологій, таких як електронні мітки, біометричні системи, або інші інновації, може сприяти точнішій та ефективній ідентифікації та реєстрації тварин [58].

Врахування сучасних технологій та стандартів у галузі ідентифікації та реєстрації тварин є ключовим напрямком для удосконалення цієї системи. Застосування новітніх технологій може внести значний внесок у покращення точності та ефективності цього процесу.

Електронні мітки вже зарекомендували себе як ефективний засіб ідентифікації тварин [59]. Їх використання дозволяє швидко та надійно визначати кожну тварину, забезпечуючи унікальний ідентифікаційний код. Це особливо актуально в умовах великих ферм та складних агропромислових структур.

Біометричні системи також можуть бути використані для ідентифікації тварин, враховуючи унікальні фізіологічні характеристики кожної особини. Вони надають додатковий рівень безпеки та впізнаваності, що може бути важливим для виявлення та контролю руху тварин [60].

Застосування інших інновацій, таких як системи штучного інтелекту та Інтернет речей (IoT), може полегшити автоматизацію процесу ідентифікації та забезпечити постійний моніторинг стану тварин [61].

Врахування цих новітніх технологій сприятиме створенню ефективної та сучасної системи ідентифікації та реєстрації тварин, що відповідає

вимогам сучасного сільськогосподарського сектору та покращить загальний контроль та управління тваринним стадом.

Нормативно-правова база повинна бути гнучкою та легко адаптованою до змін в агропромисловому секторі. Регулярні оновлення та перегляди стандартів дозволять системі ефективно реагувати на нові виклики [62].

Додатково, важливо враховувати міжнародні стандарти та передовий досвід у цій області, щоб узгоджувати внутрішню систему ідентифікації та реєстрації тварин з аналогічними системами інших країн. Це може полегшити міжнародний обмін тваринами та продукцією та забезпечити відповідність українських продуктів тваринництва світовим стандартам [63].

Також важливо розглядати питання забезпечення конфіденційності та безпеки інформації в системі ідентифікації та реєстрації тварин. Застосування сучасних засобів кіберзахисту та врегулювання правових питань [64], пов'язаних із захистом персональних даних, гарантує довіру власників тварин та інших учасників системи.

Усі ці заходи спрямовані на підвищення ефективності та надійності системи ідентифікації та реєстрації тварин, а також на забезпечення високих стандартів якості та безпеки продуктів тваринництва для споживачів.

Висновки до розділу 3

Усе вищезазначене свідчить про важливість і ефективність створення та функціонування Єдиного державного реєстру тварин в Україні, який був започаткований у 2014 році. Ця система ідентифікації тварин виявилася не лише ефективним інструментом для регулювання та контролю сільськогосподарського виробництва, але й сприяє підвищенню якості та безпеки тваринницької продукції.

Створення Реєстру тварин сприяє стандартизації процедур

ідентифікації та реєстрації тварин, забезпечуючи їхню узгодженість на різних рівнях агропромислового виробництва. Це допомагає запобігти поширенню хвороботворних мікроорганізмів серед тварин та забезпечити оперативне виявлення захворювань, що в свою чергу дозволяє взяти необхідні ветеринарні заходи.

Удосконалення нормативно-правової бази щодо ідентифікації та реєстрації тварин в Україні визначається як ключовий етап в розвитку сільськогосподарського сектору. Зважаючи на високі вимоги до якості та безпеки продуктів тваринництва, а також необхідність ефективного управління та моніторингу тваринного стада, постійна адаптація та вдосконалення нормативно-правових актів стає обов'язковою.

Удосконалення Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» є стратегічним завданням для забезпечення ефективної та сучасної системи управління тваринництвом. Загалом, система ідентифікації тварин в Україні, представлена Єдиним державним реєстром тварин, визначається як ефективний та необхідний інструмент для підвищення якості та безпеки тваринницької продукції, виконання міжнародних стандартів та забезпечення інтеграції на ринках світового рівня [65].

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі розглянуто механізми державного управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин. В результаті проведеної роботи досягнута її мета та розв'язані поставлені завдання, що дозволяє зробити такі загальні висновки.

1. Проведено аналіз національних та міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють ідентифікацію та реєстрацію тварин. Визначено, що державна політика України в сфері тваринництва націлена на забезпечення здоров'я та безпеки населення, враховуючи зростаючу загрозу епідемії серед тварин. Впровадження відповідних заходів, зокрема системи ідентифікації та реєстрації тварин, стає ключовим елементом для забезпечення безпеки та захисту здоров'я громадян шляхом контролю якості та безпеки тваринницької продукції.

Надзвичайно важливим елементом управління сферою ідентифікації та реєстрації тварин в Україні є нормативно-правове забезпечення, основу якого становлять відповідні законодавчі акти. Законодавче врегулювання надає конкретні стандарти та вимоги, спрямовані на створення ефективних механізмів ідентифікації та реєстрації тварин. Зокрема, обов'язкова ідентифікація та реєстрація усіх тварин на території країни, створення Єдиного державного реєстру тварин, а також впровадження сучасних технологій, дозволяючи автоматизувати та поліпшити процеси контролю.

Нормативно-правове забезпечення стає важливим фундаментом для збереження здоров'я тварин, забезпечення безпеки продуктів тваринного походження та розширення міжнародних ринків збуту. Високі стандарти ідентифікації та реєстрації тварин сприяють формуванню надійних даних та забезпеченню довіри споживачів до якості продукції.

2. Визначено ступінь ефективності сучасних ідентифікаційних механізмів та їхній вплив на забезпечення безпеки харчових продуктів та управління епізоотичною ситуацією, зокрема реєстрація тварин в Україні

виступає необхідним етапом у вдосконаленні системи управління та контролю за тваринництвом. Ця ініціатива спрямована на створення ефективної системи ідентифікації та відстеження тварин, що відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та здоров'я тварин, а також якості їхньої продукції.

У галузі ідентифікації та реєстрації тварин важливо розуміти базові поняття, такі як ідентифікація та реєстрація тварин, система ідентифікації та реєстрації, ветеринарний контроль, електронна ідентифікація та продовольча безпека. Визначення цих термінів допомагає утворити чітке розуміння процесів, що відбуваються у цій галузі, і сприяє вдосконаленню системи контролю та управління тваринницькими ресурсами.

Правильне розуміння та використання понять ідентифікації та реєстрації тварин є ключовим для формування та впровадження ефективних механізмів управління та контролю в галузі ідентифікації та реєстрації тварин. Це сприяє покращенню системи ведення обліку, забезпечує точність та достовірність даних, а також спрощує впровадження інновацій у сфері тваринництва.

3. Проаналізовано існуючі проекти в області ідентифікації та реєстрації тварин, за результатами аналізу можна зробити висновок, що впровадження нових стандартів ідентифікації та реєстрації тварин, визначених Регламентом (ЄС) 2016/429, є кроком вперед у забезпеченні ефективного відстеження та контролю за рухом тварин в Європейському Союзі. Ці стандарти гарантують безпеку харчових продуктів та сприяють запобіганню поширенню епідемічних захворювань серед тварин.

Також слід відзначити успішність національної системи ідентифікації тварин (NAIS) в Сполучених Штатах Америки, яка допомагає виробникам та державним службовцям швидко реагувати на можливі епідемічні загрози. Програма NSIT, як добровільна і співпрацююча ініціатива, відображає важливість спільної дії між галузевими гравцями для захисту та підтримки тваринного скотарства та безпеки харчових продуктів для споживачів.

Варто зазначити, що в інших країнах, зокрема в Канаді, використовуються тривіальні тризначні коди для ідентифікації тварин, що дозволяє кожному національному члену бути унікальним. Власники тварин встановлюють різні строки для проведення ідентифікації, але згідно правил, цей процес має відбуватися під час першого залишення тварини своїм господарством, і це переміщення відповідає категорії «підзвітні переміщення». Групова ідентифікація використовується для тварин, що проходять через харчові ланцюги, зокрема у птахівництві та свинарстві.

За результатами аналізу закордонного досвіду, особливо на прикладі США, можна зазначити, що процес ідентифікації та реєстрації тварин схожий, і законодавство у цьому напрямку узгоджено з вимогами Європейського Союзу. Це свідчить про відповідність української системи стандартам безпеки та ефективності контролю за рухом тварин у контексті міжнародних стандартів.

Разом з тим, розробка та впровадження єдиної загальнодержавної системи ідентифікації і реєстрації сільськогосподарських тварин в Україні визначена наказом Міністерства аграрної політики від 29.07.2002 р. Ця система забезпечує відстеження та маркування тварин з метою гарантування якості та безпеки продуктів тваринництва для населення. Створене для цього державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» виконує функції адміністратора Реєстру тварин, розробника та впроваджувача нормативно-технічної та науково-методичної документації, організатора заходів з ідентифікації та реєстрації тварин.

Система функціонує на рівнях загальнодержавному, обласному та районному, з включенням спеціалізованих центрів ідентифікації на кожному рівні. Агентство володіє відокремленим майном та виконує широкий спектр завдань, включаючи ведення реєстру та видання документів, розробку програмного забезпечення, забезпечення технічними засобами для ідентифікації, а також надання інформаційно-аналітичних послуг.

Метою ідентифікації тварин є створення надійної системи відстеження та маркування продуктів тваринництва з метою забезпечення населення України безпечними та високоякісними продуктами харчування. За весь період функціонування системи важливим є співпраця між різними рівнями управління та підприємствами, що забезпечує її ефективність та успішне виконання завдань.

4. Досліджено застосування сучасних технічних засобів, таких як електронні чіпи та цифрові технології, у процесах ідентифікації та реєстрації тварин визначається як перспективний та важливий напрямок розвитку сільськогосподарського сектору. Відзначимо, що впровадження таких інновацій сприяє підвищенню ефективності та точності управління тваринним стадом.

Використання електронних чіпів дозволяє не лише ефективно ідентифікувати тварин, але й забезпечує автоматизоване збирання та зберігання великого обсягу інформації. Цифрові технології дозволяють створювати єдині цифрові платформи, такі як Єдиний державний реєстр тварин, де зберігаються дані про ідентифікацію, реєстрацію та переміщення тварин.

Також варто відзначити, що застосування сучасних технічних засобів в сфері ідентифікації та реєстрації тварин сприяє підвищенню рівня точності та швидкості обробки даних, забезпечуючи високий стандарт управління тваринним господарством. Такі інновації не лише полегшують адміністративні процеси для господарств, але й сприяють підвищенню якості та безпеки продукції тваринництва, адаптуючись до сучасних вимог у галузі сільськогосподарської технології.

5. На основі отриманих даних розроблено рекомендації щодо оптимізації системи ідентифікації та реєстрації тварин з метою підвищення ефективності та безпеки виробництва тваринницької продукції. Удосконалення нормативно-правової бази щодо ідентифікації та реєстрації тварин в Україні визначається як ключовий етап в розвитку

сільськогосподарського сектору. Зважаючи на високі вимоги до якості та безпеки продуктів тваринництва, а також необхідність ефективного управління та моніторингу тваринного стада, постійна адаптація та вдосконалення нормативно-правових актів стає обов'язковою.

Удосконалення Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» є стратегічним завданням для забезпечення ефективної та сучасної системи управління тваринництвом. Загалом, система ідентифікації тварин в Україні, представлена Єдиним державним реєстром тварин, визначається як ефективний та необхідний інструмент для підвищення якості та безпеки тваринницької продукції, виконання міжнародних стандартів та забезпечення інтеграції на ринках світового рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. David P. Clark, Nanette J. Pazdernik, in *Biotechnology* (Second Edition), 2016
2. B. Besbes *Animal identification and recording: FAO's integrated and multipurpose approach* [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://gr-africa.woah.org/wp-content/uploads/2019/11/1-fao-identification.pdf>
3. M. B. Bowling, D. L. Pendell, D. L. Morris, Y. Yoon, K. Katoh, K. E. Belk, and G. C. Smith, «Review: Identification and Traceability of Cattle in Selected Countries Outside of North America,» *The Professional Animal Scientist* 24 (2008): 287-294.
4. Richard L. Wall, David Shearer *Veterinary Ectoparasites: Biology, Pathology and Control* Wiley, 2001 304 p.
5. Maria Anu *Animal identification and data management using RFID technology* Conference: 2015 International Conference on Innovation Information in Computing Technologies (ICICT) February 2015, DOI:10.1109/ICICT.2015.7396069
6. L. Catarinucci, Riccardo Colella, Luca Mainetti, Luigi Patrono, Stefano Pieretti, I. Sergi, L. Tarricone, «Smart RFID Antenna System for Indoor Tracking and Behavior Analysis of Small Animals in Colony Cages,» in *IEEE SENSORS JOURNAL*, VOL. 14, NO. 4, APRIL 2014
7. Закон України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1445-17#Text>
8. Закон України «Про племінну справу у тваринництві» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12#Text>
9. Племінна робота. Довідник. Басовський М.З., Буркат В.П., Зубець М.В., Рудик І.А. та ін.К.: 1995р., 435 с.
10. Коваленко Т.О. Правове регулювання ідентифікації та

реєстрації сільськогосподарських тварин як гарантія безпечності та якості продукції тваринництва / Т.О. Коваленко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Юридичні науки. – 2006. – № 70–71. – С. 23–27.

11. Закон України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1445-17#Text>

12. Закон України «Про ветеринарну медицину» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державної реєстрації тваринницьких потужностей та операторів ринку» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2022-%D0%BF#Text>

14. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр тварин» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1713-12#Text>

15. Наказ Міністерства аграрної політики України від 31 грудня 2004 року № 496 «Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06 квітня 2005 року за № 362/10642 (із змінами) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-05#Text>

16. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04 грудня 2017 року № 642 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби та Порядку оформлення і видачі паспорта великої рогатої худоби», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13 лютого 2018 року за № 166/31618 (із змінами) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0166-18#Text>

17. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01 грудня 2017 року № 639 «Про затвердження Порядку

ідентифікації та реєстрації свиней», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 лютого 2018 року за № 154/31606 (із змінами) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-18#Text>

18. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16 січня 2018 року № 20 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації овець і кіз», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 лютого 2018 року за № 155/31607 (із змінами) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-18#Text>

19. Commission Delegated Regulation (EU) 2019/2035 of 28 June 2019 supplementing Regulation (EU) 2016/429 of the European Parliament and of the Council as regards rules for establishments keeping terrestrial animals and hatcheries, and the traceability of certain kept terrestrial animals and hatching eggs : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R2035&qid=1698919632678>

20. National Animal Identification System (NAIS) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.aphis.usda.gov/traceability/downloads/NAIS-UserGuide.pdf>

21. What is the role of electronic identification (EID) in livestock traceability? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://agriculture.gov.capital/what-is-the-role-of-electronic-identification-eid-in-livestock-traceability/>

22. Electronic identification of animals [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ava.com.au/policy-advocacy/policies/identification-of-animals/electronic-identification-of-animals/>

23. Wisconsin Livestock Identification Consortium. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://wiid.org/?action=anid_about

24. Animal and Plant Health Inspection Service, USDA, Animal Disease Traceability Framework, Update and Preliminary Content of the Proposed Rule, August 13, 2010, [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.aphis.usda.gov/traceability/downloads/Handout%203.pdf>.

25. M. B. Bowling, D. L. Pendell, D. L. Morris, Y. Yoon, K. Katoh, K. E. Belk, and G. C. Smith, «Review: Identification and Traceability of Cattle in Selected Countries Outside of North America,» *The Professional Animal Scientist* 24 (2008): 287-294.
26. Identification of animals. Electronic animal identification [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://animal-id.net/en/about/project>
27. Grossman, M. R. (2021). Animal Identification and Traceability Under the US National Animal Identification System. *Journal of Food Law & Policy*, 2(2). [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://scholarworks.uark.edu/jflp/vol2/iss2/3>
28. Bill Tomson, USDA: Decision on Older Canadian Cattle May Take Months, *Dow Jones Newswires*, 6 Sept. 2018, [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.cattlenetwork.com/content.asp?ContentID=66315>.
29. Geoffrey S. Becker, Animal Identification and Meat Traceability, at 1, CRS Rep. RL32012 13 July 2020, [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ncseonline.org/NLE/CRSreports/06Aug/RL32012.pdf>
30. Benjamin D. Richey et al., Animal Agriculture and Identification: Historical Significance (National Institute for Animal Agriculture, prepared for US Veterinarian 2005), [Електронний ресурс] Режим доступу: www.animalagriculture.org/id/AnimalAgricultureandIDHistoricalSignificance.htm
31. Про встановлення режиму цінового регулювання вартості послуг з ідентифікації та реєстрації тварин : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 52. – Ст. 28.
32. Богдан А. Й. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у контексті вимог законодавства ЄС : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / А. Й. Богдан. – Х., 2010. – 20 с.

33. Клименко М.О. Метрологія, стандартизація і сертифікація в екології: підруч. /М.О. Клименко, П.М. Скрипчук. - К.:Вид. центр «Академія», 2006. - 368 с.

34. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. [Електронний ресурс].Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/strategia-rozvytku-pidpryemnytva/>

35. Наказ Міністерства аграрної політики України від 29.07.2002 №213 «Про створення державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=01J2K8CA7F>

36. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року № 442 « Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

37. Державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.agro-id.gov.ua/>

38. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 29.07.2002 р. № 213 «Про створення державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=01J2K8CA7F>

39. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2012 року № 380-р «Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної ветеринарної та фітосанітарної служби» [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/380-2012-%D1%80>

40. Наказ Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів від 6.10.2017 № 971 «Про затвердження статуту Державного підприємства «Агенство з ідентифікації та реєстрації тварин» [Електронний ресурс] .Режим доступу: <https://www.agro->

id.gov.ua/wp-content/uploads/2017/05/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B6-%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A3%D0%A2%D0%A3-%D0%94%D0%9F-%D0%90%D0%86%D0%A0%D0%A2.pdf

41. Розпорядження Кабінету міністрів України від 6 квітня 2016 року № 260-р «Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»

42. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>

43. Коваленко Т.О. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин / Т. О. Коваленко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 10. – С. 56–66.

44. Курило В. І. Державна реєстрація і ідентифікація сільськогосподарських тварин в механізмі адміністративно-правового регулювання належної якості та безпеки продукції тваринництва / В.І. Курило, А. Л. Правдюк // Митна справа. – 2008. – № 4. – С. 69–74.

45. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 року №283 «Про встановлення порядку виготовлення бланків цінних паперів і документів суворого обліку» [Електронний ресурс].Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/283-93-%D0%BF#Text>.

46. Агарков А. О. Інформаційно-консультаційне забезпечення в системі управління сільськогосподарськими підприємствами: автореф дис. На здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / А. О. Агарков. – Харків : ХНАУ, 2010. – 20 с.

47. Комарова І. В. Оцінка державної підтримки аграрного сектору України в контексті світового досвіду / І. В. Комарова // Фінанси України. – 2010. – №7. – С. 65–75.
48. Козак Л. В. Забезпечення взаємодії інструментів аграрної політики та заходів державних стратегічних програм розвитку АПК в Україні / Л. В. Козак // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : зб. наук. праць / редкол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог, 2014. – Вип. 27. – С. 20–26.
49. Кваша С. М. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку / С. М. Кваша, Н. Є. Голомша // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2019. – №5. – С. 99–104.
50. Іванова Г. С. Удосконалення норм законодавства України у сфері агропромислового комплексу щодо закріплення контрольних функцій суб'єктів АПК / Г. С. Іванова // Право та інновац. сусп.-во. – 2018. – №1. – С. 45–53.
51. Зінчук Т. О. Європейська інтеграція: проблеми адаптації аграрного сектора економіки України : монографія / Т. О. Зінчук. – Житомир : ДВНЗ «Держ. агрокол. ун-т», 2008. – 384 с.
52. Заболотна А. В. Інформаційне забезпечення системи управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств / А. В. Заболотна // Економіка та управління АПК. – 2015. – № 1. – С. 132–138.
53. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК : монографія [М. Я. Дем'яненко, П. Т. Саблук, В. М. Скупий та ін.] ; за ред. М. Я. Дем'яненка. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. – 372 с.
54. Амосов О. Ю. Публічне адміністрування: методологічний контекст / О. Ю. Амосов, Н. Л. Гавкалова // Публічне управління XXI століття: від соціального діалогу до суспільного консенсусу : зб. тез до XIV Міжнар. наук. конгресу. – Харків: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2014. – С. 12-15.

55. Ідентифікація тварин підвищить конкуренто-спроможність експортерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/15360>

56. Шовкун В. В. Правове регулювання племінної справи у тваринництві : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природо-ресурсне право» / В. В. Шовкун. – К., 2012. – 19 с.

57. Правдюк А. Л. Організаційно-правові засади реєстрації і ідентифікації сільськогосподарських тварин : автореф. дис на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А. Л. Правдюк. – К., 2008. – 23 с.

58. Ніколашин А.О. Юридичне підтвердження електронних облікових документів. Збірник наукових праць Подільської державної аграрно-технічної академії/ За ред. проф. М.І. Бахмата. – Кам'янець-Подільський, 2004. - №12, Том 2. - С. 219-221.

59. Агрономія і становлення науки про тваринництво на теренах України та Франції (друга половина XVIII ст. - 1917 рік) / В. А. Вергунов ; УААН, Держ. наук. с.-г. б-ка. - К. : [б.в.], 2009. - 280 с.: іл. - (Історико-бібліографічна серія «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» ; кн. 33). - ISBN 978-966-8300-84-1

60. Тваринництво: поголів'я зменшується, виробництво зростає. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [:http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/tvarinnitstvo_pogolivya_zmenshuetsya_virobnitstvo](http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/tvarinnitstvo_pogolivya_zmenshuetsya_virobnitstvo).

61. Довідник стандартів ЄС щодо регулювання органічного виробництва та маркування органічних продуктів. Кн. 1 ; ред. Є. Милованов та ін. Львів : ЛА-Піраміда, 2008. 204 с.

62. Rudawska I. Ekologiczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Marketing i Rynek. 2008. Nr. 5. S. 7–12.

63. Organic Agriculture and Food Security (IFOAM Dossier 1, 2002).
[Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ifoam.org.
64. Pilarski S., Grzybowska M., Brzeziński M. Rynek żywności ekologicznej. Seria : Monografie i rozprawy. Łomża: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Agrobiznesu w Łomży, 2003. 199 s.
65. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України // Митна енциклопедія : у 2 т. / І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін.. — Хм. : ПП Мельник А. А., 2013. — Т. 1 : А — Л. — 472 с. — ISBN 978-617-7094-09-7.